

ALEXANDRI APHRO 70

DISIEI PROBLEMATVM LIBER PRIMVS.

QVAESTIONVM naturalium ratio partim certa ex se, conspecta; est omni ambiguitate, discussione; abiuncta. Quis enim, modo mentis sit compos, quærat, quam ob causam natura pennas uolucrum generi largita est: cum tam longe omnibus pateat, pennas primum fouendi gratia, perinde atq; amiculū genus animantium illud induisse: deinde ornatus etiam causa eum in modū extitisse, scilicet eadē illa ratione, qua pilis nature ingenio tegunt, quæ ingressu utunt animates, qua cortice serpentes, qua squamis, aut testis bestia incola aquarū. Cur item natura alijs animantibus cornua dederit, alijs aculeos, alijs ungues acutos, aut rostra, aut quid tale quis quærere debeat? Constat enim naturam his ipsis ueluti quibusdā hastis natiuis bestias suas muniuisse, quo se defendere ab ijs possint, quæ detrimentū inueherent. Constat item fructuum ac seminum genera, quæ ad ortum uitamq; succedendi perpetuam natura molita est, tunicis, aut corpusculis aliquibus humidis, aridisue, aut corio uestiri, ut secuta tum à frigore, tum ab æstu, tum etiam ab animantium iniuria præseruentur. In multis certe ne ipsum quidem tegumentū penitus esse inutile nature solertia passā est, sed cibo idoneum suis prouida animantibus astruxit. Stirpes iam ipsas frondibus, libro, cortice, reliquis id genus pennarum, pilorumue uice obduxit: quippe quæ ferè norit, ut uel à nimio frigore, uel ab æstu immodico offendi, interireq; possent, nisi ita operta, conspectaq; manerent: nonnulla etiam spinis tanquā spiculis contra animantium morsus armauit. Flores præterea uarios præstitit, ut exornaret, formosumq; genus stirpium liberalissime redderet, utq; nuncios quasi statueret, qui mortalibus fructuū infantia mox prædicerent emerfuram. Hæc tam dilucida, tam certa, qui discutienda in medium affert, mente proculdubio uacat. At qui ambigat an calor igni insitus sit, hic tangendi sensu orbatus degit. Qui quærit utrum natura, & ratio prouida rebus oriendis, occidendisq; consultet, decernatq; ordinem, motum, positum, speciem, colorem, cætera generis eiusdem, hic porro criminis teter, rimi reus est, grauissimisq; pœnis obnoxius. Quæstionum igitur ratio, quod proposui, partim ex se certa, manifesta; est, partim inexplicabilis, modumq; penitus humani ingenij excedens, deo duntaxat cognita immortalī, qui rerum omnium parens, atq; autor est. Operis quidem solertissimi cuiusdam rationem artifex qui extruxit, integre tenet: cæteri uero qui artis sint illius ignari, rationem nullam reddere queunt, sed tantummodo rem inspectant, & demirantur. Quæstiones quas inexplicabiles dixi, huiuscemodi sunt: Quam ob causam ridere hi soleant, quos in alis, & costis, aut plantis titillamus. Cur nonnulli cum mutuum marmorū attritum, sectionemue, aut ferri stridorem, limarumue sentiunt, dentibus obtorpescunt. Qui fieri potest, ut stupori dentibus à frigidis fructibus iniecto portulaca herba, quæ frigida est, medeat, cum non res similes, sed cōtrariæ remedio cōtrarijs esse debeant. Qua de causa lapis, qui magnetis uocatus est, ferrū solus attrahere, ramentisq; ferri iuuari ualeat: electrū, siue succinum floccos, festuculasq; sibi ita coniungit, ut hærentes possit attrahere. Vnde fit, ut leo gallum tantummodo extimescat. Quid est quod gallina edito ouo, festuca aliqua se, & ouum lustrat. Quare ueratro coturnices, cicuta sturni uescuntur, quæ toxica hominibus esse certum est. Quamobrem scamonea bilem ducat: cucurbita agrestis, agaricū, ueratrum candidum, euphorbium, granū cnidium pituitam: ueratrum autem atrum, ac epithymū bilem atram. Cur alius nonnullorū rebus astringitur, quæ alium resolueret consueuerunt: contra; his resoluitur potius, quæ astringere possunt. Quamobrem alius alio cibo de-

Causæ abditæ, id est, proprietates occultæ.

lectetur, eundemq; alius facilius, alius difficilius cōcoquere ualeat, cum nulla ratio, uel caloris, uel alicuius rei eiusmodi intelligatur. Nemo sanè uel torpedinem piscem torporem per funiculum nostro inuehere corpori, uel triglam obtentam uitium à torpedine accitum tollere ignorat. Per multa id genus licet enumerare, quæ nosci tantum experimento potuerunt: unde apud medicos abditæ illæ, delitescen-
 tesq; causæ his in rebus habentur, quarum nulla ratio reddi poterit; quocirca teme-
 re sanè agunt, qui genus id quæstionū solutionibus mandare contendunt, nec di-
 ci improbabilius quicquam potest, quàm rationes, quas illi adducunt; quippe me-
 dicamēta, quibus purgandi uis data est, idcirco materias ducere posse inquit, quo-
 niam habitu sunt calidiori; quod error est. Nam si iure calori causa daretur, calida
 omnia uim illam purificam sortiri utiq; oporteret; nunc uero piper, quod longe ca-
 lidius, uim non trahendi, sed cōcoquendi, corroborandiq; possidet; cuius etiā ge-
 neris mastichen, & aloen esse nulli dubium est: itaq; reciprocari ista nequaquam
 censendum. Nam etsi omne quod ducere potest, calidum est, haud tamen uicissim
 ita consequitur, ut quod calidum est, idem etiā ducere possit. Volunt item stru-
 thiocamelum uī sui caloris ferrum cōcoquere, quod absurdum penitus. Leo enim
 qui longe quàm struthiocamelus calidior est, ferrum concoquere non potest. Nec
 uero medicinæ artis autores tantū rerum statuere proprietates coguntur, sed phi-
 losophi etiā, & grammatici eodem persæpe ueniunt: etenim quæ pathe, id est, af-
 fectus appellant, usuq; cōprobata obseruant, non nisi uicem complent proprieta-
 tum. Quærenda igitur illa sunt quæ locū obtinent medium, hoc est, non quæ per-
 spicua ex se sunt, uel tam occulta, ut percipi à nemine possint, sed quæ quamuis diffi-
 cilia & obscura, explicari tamen, lucēq; recipere rationū, & doctrina hominis, atq;
 ingenio possint. Solutionē autem quæstionis cuiusq; petendam ex rei uel habitu,
 uel specie, uel actione, uel ex rei simili cōsensu, uel ex colore, uel ex deceptione sen-
 sus, uel ex æquiuocatione, uel ex uiribus, quæ magis, minus uel efficere possint, uel
 ex eo quod res durior, aut solutior, aut maior, uel minor, uel ex tempore, aut ætate,
 aut more, uel parte essentiali, aut euentitia, uel ex rerum similiū cōditione, quorum
 exempla ex quæstionibus, tum à nobis, tum ab alijs explanatis colligi possunt. His
 igitur normis, ac metis, omne quod quæritur, probationi potest solutioniq; man-
 dari. Sed cum nō solū ratione, quæ in uniuersum doceat, uerum etiā singularū rerū
 tractatione animus auditoris regendus sit, hæc proponēda, soluendaq; censuimus.
 Cur Homerus homines à canitie temporū πολιορκότατους cognominauit: quod
 ea maxime parte capitis canities oritur, ob eam scilicet rem, quod pars capitis pri-
 or humidior, quàm posterior, & pituitosior est: & parte priore capitis sola calue-
 scere solemus, quod mollis, & laxa est. Cum itaq; pilus ob naturalē siccitatē uacat
 alimento, facile defluit, ut qui non ita solide parte innitatur priore, sicut posteriore,
 quæ siccior atq; spissior est. Caluitiū ex siccitate oriri solitū est: quamobrē quibus cri-
 spus capillus est, citius caluescunt, canescunt autem serius, utpote qui capite sint sic-
 ciori: siccitas enim pituitosam illam materiā totam absumit. Sunt ijdem præterea
 uigiles plus quàm cæteri: somnus enim humore cōsistit. Quod quidem argumēto
 cōstat infantium, qui ut humidi excrementosiq; sunt, sic somniculosi esse consue-
 uerunt. Patet idem uel ex humidis corporum affectionibus, atq; ex ijs qui uel uino
 sese inebriarunt, uel crebrò balneo usi sunt. Quinetiam minus excrementi mittere
 ijde solent per partes, quæ secessui uacantis materiæ deputatæ sunt, os inquam, na-
 res, oculos. At qui capillo sunt promisso, & simplici, capitis humore abundāt, ita-
 que cōtra afficiuntur, quippe qui aut nunquā, aut lentius caluitiū sentiant. Fieri ta-
 men potest, ut uel uitio sui generis quis caluescat, sicut & articulorum dolores, &
 pleriq; alij corporis affectus de parentibus ad prolem descendere consueuerunt, ut
 non desint, quos morbos liceat hæreditarios appellare. Ergo uel ea ipsa de causa,
 uel

ἡρόδοτος ἰδύλλ. 5.
 ἢ ἕως.
 Ἀπὸ προτάφων πηλο-
 μαθῶν
 πῶς καὶ πηλομαθῶν, ὅτι
 ἐπιχρῶν ἐς τὸν
 ἐπὶ πῶ
 ἡλικίαν ὅτι χρόνιοι
 ποιοῦν τι δὲ οἷς τῶν
 χλωρόν.

uel celerius caluescere, uel excrementosus, somniculosusq; esse quis potest: canos autem candidos esse propterea necesse est, quia pituita, ex qua orti sunt, colorem imitantur: nonnunquam etiam ad colorem penè auri uergunt, uidelicet ubi se cum pituita bilis uitellina permiscuit.

3 Cur excrementis abundare, ac uigiles esse senes cōsueuerunt: Excrementis certe abundant, quia frigidiores, atq; debiliores, atq; ad cōcoquendum ineptiores longi temporis spatium reddidit: hinc enim excrementis foramina, meatusq; corporis redundāt. Vigiles uero, quia sicciore parte corporis solida efficiunt. Infantes prorsus, quia ex contextu foraminū, & parte solida corporis sunt humidiores, non tantum excrementosus, sed somniculosus quoq; esse necesse est.

4 Cur pueri non canescunt, cum humidi excrementosiq; esse soleant: Quia humidi & calidi sunt: pituita autem, unde canicies, humida & frigida est: adde quod puerorum caluaria mollis laxaq; est instar cutis: itaq; uacans materia & inutilis difflari potest, atq; euaporari: seniorū prædura est: tempore namq; obdurefcit, ac densa, solida, ossa redditur, unde rimas in ea natura perduxit, quibus uapores excrementitij efflari, atq; euanescere possent.

5 Cur mulieres & spadones canescere celeriter soleant: An mulieres, quia natura frigida sunt, atq; ex ocij causa: sic enim plus materiae inutilis cōtrahi potest, præsertim si menstrua defuerūt. Spadones, quia non amplius semen excernunt, sed excrementum illud seminis genitale, quod pituitosum est, per totū corpus mistum cum sanguine digerunt.

6 Cur item careant pilis: Mulieres quidem quia frigida sunt, foramina sui corporis spissiora habent, atq; coarctiora: uis enim frigoris contrahere, cōstipareq; aptissima est: itaq; exitus pilis denegatur. Spadones uero, quia iusto humidiores sunt, excrementisq; admodū redundant: hæc enim ratio est, cur loca neq; præhumida, neq; præsicca, saxosaq; herbas ædere ualeant.

7 Cur pedes spadonum magna ex parte solent deprauari: Quoniam præ nimio, quem dixi, humore membra admodū madefacta, & emollita, & proinde debilitata gerunt: fit enim ut pōdere superimposito corporis, crura parum ad sustinendum ualida, peruertantur quo modo harundinē pondere super annexo, flecti necesse est. Rem autem duram & siccam esse ualidiorem, inq; suo officio stabiliorem. Humidam uero & mollem imbecillā, parumq; efficacē extare, argumento sunt ligna, pelles, funes, atq; etiam homines: quippe si qui per luxum à balneo poculo immodice usi sunt, imbecilliores reddantur: sed si per frugalitatem modice sese resiccarunt, robusti efficaciores euadant. Vnde fit, ut spadones quidem effœminati, imbecilliq; sint, forsitan & uinosi: cum enim habitu sint frigidiori, auidos esse rei contrariæ uerisimile est. Vinum autem natura est calidū. Aethiopes uero, utpote sicciore, crispi, macilentiq; musculosi, robustiq; constant.

8 Cur ijdem uocem reddunt acutiore: Quoniam humor ille immodicus fauces, canalem asperum cognominatū obcrassans, atq; infarciens, longe reddit angustiores: & cum spiritus per angusta se promat, uocem agat acutiorem, quàm in integris fiat hominibus, necesse est. His enim uox ampla per meatus laxitudines informatur, & ducitur, argumentum ex tibiarum foraminibus accipi aptissime potest. Humor autem nimius spadonum uel ex eo constat, quod percrassari, & mammas fœmineas explere, & genas habere tumidiusculas, & pilis esse promissioribus, & canescere facile consueuerunt.

9 Cur e spadonibus nonnulli rem aliquantisper ueneream appetant, & amore interdum teneantur: Quoniam sunt, qui cum pubescerent, castrati, collisiue fuerunt, itaque ueluti semispadones sunt: adde quibus iecur feruentius, & seminis conceptacula ampliora, hi ueneris usum sæpe imaginantur & appetunt, agere ta-

men quod cupiunt, non possunt, quoniā coles eorum mox emarcescat, & langueat. Spiritus enim qui diutius tumefacit, deest: quippe cum semen non adsit, unde spiritus ortus per meatus semini attributos deferri ex parte coxarū cōsuevit. Quam obrem fit, ut meatus illi collapsi perinde atq; in puerili ætate possint excæcari.

9 Cur cæteris omnibus nostri corporis partibus, quas pili integūt, canescere cōsueuimus, alijs uero nequaquā? Quoniā locus iste calidior est, quippe qui cōceptaculis, tum spiritus naturalis, tum sanguinis sit refertus: qui etiam, quia laxior, atque solutior est, idcirco excrementa pituitæ digerere, atq; diffilare assidue potest: quod quidem argumento constat sudoris assidui alarum.

10 Cur nōnulli pudore affecti, alis insudare cogunt? Quia pars ista corporis laxior est. Natura quippe ab eo recedit, quod uel reuerendū, uel cauendum est, atq; paulisper sese cum sanguine colligit, recipitq; in uenas, atq; arterias ampliores, quæ ubi expletæ fuerūt, extillare incœperūt: quod idē etiā euenire ijs nouimus, qui affecti lætitiæ sunt ob eā scilicet rē, qd̄ elaxari, resoluiq; corpus totū, maximeq; alas necesse est.

11 Quam ob causam pallidi qui metuerunt, efficiunt? Quod natura humana, uisq; interior quæ corporibus nostris cōsulit, ne quid extrinsecus capiat detrimenti, continuo fugit, & se ad loca cōfert penitiora custodiae gratia: quemadmodū nos quoq; domū eadē causa petere solemus: quò cū properat, sanguinē secū trahit, quo solo uehiculo, alimētoq; uti cōsuevit. Sanguis autē est, qui florē nostro largiri corpori potest.

Florem, id est, roseum & purpureū colorem.

12 Cur ijsdem illi contremiscere cōsueuerunt? Quoniā uis etiam animalis per consensum utiq; naturalē diffugiens, neruos relinquit imbecillos, qui suo robore membra sustinent, firmatq; tuentur. Hæc eadem ratio est, cur & aluo fundantur, & mingant incōsulte: musculi namq; quorum interest meatus excrementorū claudere, debilitati retinere amplius nequeunt.

13 Quam ob causam rubescere solent qui gaudent? Quoniā natura sponte rei occurrit, quæ grata extrinsecus accessit: quemadmodū nos amicis, aut liberis obuiam ultrò festinamus. Naturam autem sanguis comitatur, quem suo colore cuti florem posse largiri, palloremq; ob eius orbitatem oriri proposuimus.

14 Cur erubescere cōsueuerunt, quos puduit? Quoniā natura sua naturali quadā non arbitrari cōscientia uerecundatur, ac reueretur quod honorandū, colendumq; senserit. Itaq; more pudicæ, nobilisq; puellæ cōpescitur, & se ad loca penitiora corporis recipit, atq; occultit: quod cum agitur, sanguis concitus liberalius fluitat, cutēq; suo colore pertingit. Sunt tamen qui naturam sese protegere copia sanguinis assueverunt: quomodo & manum naturali ingenio tantisper faciei admouere solemus, dum pudore afficimur.

15 Cur nōnulli à uita præ nimio metu discesserunt? Quoniā uis naturalis admodum interiorē subiens partem sanguine calorem insitum, atq; uitalem solitum de corde oriri, obruit uniuersum, atq; extinguit: qua ratione oleū quoq; multū, uniuersumq; lucernæ infusum flammā potest extinguere: calor quippe corporis ille per apte flammulæ lucernæ respondet. Et uero qui dolore uexantur nimio, eadem ipsa de causa discessere è uita: interit enim motus interior natui caloris, quemadmodum ignis quoq; obturatus extinguitur.

16 Cur multi ebriati uino obierunt? Quoniā uini copia naturalem animalemq; uim omnem suo calore opprimat, maximeq; id sentiunt, qui calorem insitum exiguum cōtinent, atq; imbecillū. Qui enim multus ac ualidus est, resistere amplius, ac spatio temporis copiam omnem illatam cōcoquere potest. Quemadmodum plus olei infusi flamma tolerat, quæ largior est.

17 Quam ob causam membra senum obtremunt? Quoniā nerui membrorum, & musculi ui sua mouendi priuati non amplius æque partes continere, firmare, stabilireq; possunt: sit etenim tremor, cum pondus quidem membrorum corporis trahit

trahit deorsum, animæ autem uis sursum eleuat, idq; uicissim, atq; assidue agitur. Hinc enim incurui senes in terram corruunt, & ne id fiat, baculis sese sustinent, & tanquam caducos parietes lignorum adminiculo continent erectiores. Hæc eadem uirium imbecillitas facit, ut & urina, & alui excrementa prodeant inconsulte.

18 Quam ob rem palleſcere ſolent, qui aegritudine ſuccumbant: Quoniã rem triſtem natura ſentiens, paulatim deſcendit ad loca ſibi penitiora cum ſanguine, qui coloris autor eſt; minus tamen illi, quàm qui metuunt, palleſcunt.

19 Quam ob cauſam qui lætitia exultant, uehementer reſoluuntur: Quoniã uitalis uis, & inſitus calor foras ad rem lætabilẽ immodice profluens diſpalatur, ac interit. Vnde fit, ut & ſudent, & rubeant ſanguinis aduentu: calorẽ enim natiuũ, ignemq; ipſum, ut per loci ſui appetitiõẽ ſurſum efferri, ſic per alimenti deſideriũ ima petere neceſſe eſt. Igitur utralibet mouendi ratione perempta, calor inſitus interit, & uis omnis uitalis euaneſcit.

20 Quam ob cauſam qui uel angunt, uel irascunt, uel amant, frequenter ampliterq; ſuſpirare cõſueuerunt: Quoniã qui anguntur, animũ totum ad rem quæ dolori eſt, conuerterunt; qui irascuntur, rei qua cõciti fuere intendunt: qui amant, rei tantum incumbunt cuius deſiderio detinentur. Itaque animus cõuerſus ad id quo ſolicitatur, negligit, & quaſi officij ſui obliuiſcitur, uidelicet ut muſculis thoracis uim mouendi ſuppeditet. Cor igitur cum neq; per intentionẽ pectoris aerẽ capiat, quo uentilari, refrigerariq; poſſit, neq; per remiſſionẽ ſeuocet, quæ ſanguinis ardor fauilla excrementa cõmiſit, ne ſtranguletur, animam cogit, & ad deſertum officium reuocat & hortatur, plurimam muſculis præſtet rationem, & inſpirationem, expirationemq; ampliorẽ efficiat, ut & copiam aeris frigidi capiat, & excrementorum largam eiciat copiam, ita ut quod uices minutæ, crebræq; ſpirandi eſſent facturæ, hoc una amplior reſpiratio ſubminiſtret. Quam rem *σπυλάειν*, hoc eſt, ſuſpirare ueteres ab anguſtia corporis dixerunt: & quidem ad quoddã tempus late ſuſpirant, idq; ſæpius faciunt: quoniã animus quidẽ (ut dictum iam eſt) rem à qua excitatur, aſſidue diſpicit: natura uero aliquando cordis gratia cogit uim mouendi tranſmittere thoracis muſculis ampliorẽ. Quod autem in thorace reſpiratio eſt, hoc in reliquo corpore ſeduçtio ſpiritus per arterias habetur, ac inſpirationi intentio, expirationi remiſſio reſpõdet. Sphygmus autem, id eſt, pulſus, ipſe intentio meatus, & remiſſio in corde, & in arteria eſt.

21 Cur ægre id genus carnis cõcoquitur, quod inſitiũ appellatum eſt: Quoniã *inſitis, inſitiũ.* ſua leuitate fluitat in uentriculo per cibi humidum medium, nec eius corpus attingit, quo tactu fieri cõcoctio poteſt: ſed iuxta gulam redundat, cuius officium cibi non coquendis, ſed appetendis delegatũ eſt. Quinetiam foris aquæ iniectum non ſubſidet, ſed innatat: quoniã dum carnes teruntur, ſpiritus admittitur præleuis, qui corpus eleuet, & in humore fluitare aptiſſimũ reddat: hinc etiam mollis, ſolutuſq; forte talis ſpiritus, euadat neceſſe eſt.

22 Cur aqua perferuida grata prurientib; eſt: Quoniã cauſa cur membra pruriant pituita craſſa, & perfrigida eſt; hæc autem facit, ut cutis hebetior ſit, atq; ſtupentior.

23 Cur iidem balneis delectantur calidis: Quoniã pituitam calor digerit, ungues excutiunt.

24 Cur terga amplius quàm cæteræ corporis partes pruriant: Quoniã plus pituitæ continent, utpote quæ frigidiora ſint: quamobrem ſenes pruritus magis exercent, quia frigidiores ſint.

25 Cur homines qui breui ſunt corpore, prudentiores magna ex parte ſunt, quàm qui longo: Quoniã animus toto in corpore coactius & comptius manet ſi breue eſt: ſi longum, paſſus per longitudinem exoluitur, & hebetariſcit. Vnde Homerus Vlyſſem breuẽ, ac prudentiſſimũ refert, Aiacem longũ, & ſtultiſſimũ prodidit.

- 26 Cur pleriq; stulti liberos prudentissimos procreauerunt? Quod homines stultiores cum concumbunt, totos libidini sese dedunt. Itaq; animo penitus in corporis cōcreationem demerso, astrictoq; rei tantum uenereæ, semē uires optimas, tum rationales, tum naturales adeptum perfluit, creatq; proinde hominem prudentiorem: at homines prudentes & docti, semper aliquid uel honesti, uel utilis animo cōplectuntur, ne in ipso quidem uenereo coitu omnino à rerum studio desistunt: itaq; animo remissiori profluens semen, expers longe facultatis illius animalis incumbit. Hinc etiam deduci ratio potest, cur homines stulti, atq; indocti, filios robustos maxime procreant, prudentes & docti imbecillos.
- 27 Cur ferarum animantium stercus minus, quàm urbanarum foetet: & damarum, & aliorum quorundā excrementa paulisper aroma redoleant? Quoniam ferè cibo sicciori, simplicioriq; uescantur, laborantq; uehementius. Hominum uero stercus omnium maxime animantiū foetet, quod uario, humidoq; cibo magis cæteris utuntur, atq; plus quàm sit satis, importune, prius quàm egeamus, gulæ ingerimus, atq; minus nos per laborē exercemus, atq; minus calore abundamus. Cum igitur cibus, uel plenè cōcoqui, uel satis difflari non queat, putrescit aliquantulum, itaq; grauius foetet.
- 28 Cur sinapi & piper, & acrium omne genus cuti superimpositum nostri corporis ulcerare nimirum potest: deuoratum uentrem ulcerare non poterit? Quoniam antè immutatur, atq; cōcoquitur, quàm incipiat agere: adde quod eius uehementia hebetascit nimio uentris humore: quinetiam cutis suam ob densitatem tempus ad agendū rebus admotis acribus satis adhibet, & quoniam imbecilla est, facile sentit: at pars intestina una & laxior, & humidior est.
- 29 Cur & præ nimio dolore, & præ nimia lætitia æque lachrymæ excutiant? Quoniam qui dolent, spissitudine meatuū, qui positi oculis sunt, humorem quem oculi cōtinent exprimunt: dolor enim meatus refrigerat, atq; adstringit: at qui lætantur & gestiunt, humorem ex laxitate meatuū effundunt: oculi tamen quicunq; arctioribus constant meatibus, lachrymam neutra de causa mittere conlueuere.
- 30 Quam ob causam qui dolent, summa corporis parte pallefcere consueuerunt? Quoniam uires naturæ cum sanguine partes interiores corporis subeant, sicut superius dictum est: sanguis autem est, qui summam corporis partem calfacere possit, & laxare.
- 31 Cur sæpenumero euenit, ut qui mingunt, etiam flatum uentris extrudant? Quoniam uesica plena urinæ intumescat, & premat, atq; adducat rectum intestinum. Itaq; urina dum egeritur, intestinum illud relaxatur, & flatibus intestinis inclusis libertatē effluendi cōcedit. Sunt tamen qui, dum urina secernitur, consensum quendam membrorum effici omnium censeant.
- 32 Quamobrem qui oscitantē uiderint, oscitare incipiant? Quoniam natura animantium consentiens inter se, afficiq; mutuò aptissima est, maximeq; brutorum. Hinc ubi è grege asinorum meiere unus adorsus est, cæteri quoque omnes identidem faciunt.
- 33 Cur sanum lippiens sua aduersa ualetudine afficiat, sanus uero lippientem sua bona ualetudine emendare non queat. Quoniam oculi humidi, molles, affectuiq; opportuni sint: adde quod temperies quædā sit corporis, morbus autē intēperies: faciliusq; modicus habitus ab immodico mutet, uertaturq; quàm cōtrario: merito lippitudo, quæ habitus quidē immodicus est, sanitatē, habitū laudabilē celerius mutat: omnē mutationē autem ob naturalē cōsensum corporū fieri certum est.
- 34 Cur numus, aut pomū in aqua demersum amplius seipso uideatur? Quoniam aqua submerso adhærens corpori, eadē afficitur qualitate, coloremq; proinde trahit eundem, quo fallere oculum possit, quasi corpus amplius sit, cum undiq; aqua contine-

M. 26.

continetur. Hac enim eadem ratione sol quoque & luna, & errones omnes cum uel exoriuntur, uel occidunt, corpore esse ampliori uidentur, quippe cum ita proximum cœlum recipiat eandem qualitatem, afformeturque consimilius.

35 Cur quadrata è lōginquo rotunda esse uideantur? An quia quadrati angulos è lōginquo percipere oculus nequeat, quibus detractis, rotundū uideatur quod relinquitur.

36 Quam ob causam cum aliquid procul percutitur, ictum statim cernamus, si repitum lentius audiamus, quanquam unā cum ictu strepitus oriatur: quia uisum tenuiorem atque acutiorem quam auditū habemus. Visus igitur anticipare utpote acutior potest, auditus ut crassior, lentius suo fungitur munere. Eadem hæc ratio est, cur in attritu cōfrictuque nubium, ictum, quod tonitruū appellamus, & ardorem cui nomen fulgur inditum est, non ex æquo percipiamus, sed fulgur primum uideamus, post tonitruū audiamus: quanquam ictus uel prius tonitruū, quam fulgur efficiat, uel utrunque simul cōmittat. Ergo uel hac in re uisus utpote agilior, & tenuior præcurrit, atque anticipat: auditus ut crassior & retardior postmodum sentit.

37 Quamobrem ex frigoris uehementia partes nostri corporis cætera rigeant omnes, facies minime, cum hæc una detecta frigori pateat? An propter cōsuetudinem: facies enim quod semper detecta est, aeris mutationibus insueuit; iuuat autem plurimum ad resistendum cōsuetudo, atque exercitatio.

38 Quam ob causam bilis suo cōceptaculo affectu admodum facili complexa nunquam id corrodat: ubi uero in dentem corpus solidissimū paulisper decubuit, illum corrodat atque interimat? Dixerim, quia natura, ut in illo uno corpore bilis contineatur, statuit: uis enim nature plurimū ad prohibendū ne quid officiat ualet. Constat hoc etiam rebus alijs: fœtus enim decem ferè menses in utero permanens, nullum pōderis sensum gerenti fœminæ mouet: at si quis flatus eodem ruat, tormento protinus excitatur, & pōdus sentitur, & distentio rapit intolerabilis. Arteria itē aspera spiritus unius cōceptaculum est, ita, ut si quid cibi, aut humoris in eam delapsum sit, strangulatio sequatur, & tussis subita: natura enim non cibo, sed spiritui uiam hanc uni uendicauit.

39 Cur alij balneas sitibundi ingressi, extincta siti egrediantur, alij contrā? Qui habitus sunt sicciori, siti balneo humefacti absoluuntur, præsertim si non penitus tabeant siccitate. At qui humidiores sunt, et siti omni uacantes, ijs humor per sudorem absuimitur, itaque sitis creatur, quippe quæ siccitate oriri solita sit.

40 Quam ob causam radice per cibum ingesta, alij fœde eructant, alij non? Quorum uentriculus non uitiosis excrementis, maximeque pituitosis redundat, horū eructus purior est: quorū autem illis redundat, impurus, & male olens: radix enim uim calfaciendi, incidendi, extenuandi que materias obtinet, flatusque ex humoribus mouet, quos per ructū retrudit, ac reijcit. Ita feces quoque diri odoris si immotæ manent, fœtorem non spirant: si mouentur, ampliter spirant. Haud enim audiendi sunt illi, qui radicem ipsam uitiosam natura, & fœtido cōstare genere censent: argumento, quod etiam foris tam marcida male olet: nam si id esset, omnes qui eam edissent, fœtidum eructarent.

ῥὰ φανερὸν radicὴν reddit.

41 Cur summis frigoribus digiti & omnino extrema corporis nigrescant, & decidant? Quia uis summi frigoris, calorem insitum ad corporis profunda impellit, & claudit: itaque extrema, quoniam uires animales nequeant adipisci, primum liuent, deinde nigrescunt, & moriuntur: decidunt uero propterea, quod natura reliquo suo corpori cōsulens, adstringit ad se quod integrū est: relinquit, atque reijcit, quod mortuum uacat. Extrema ita affici possunt, eo quod parum carnis, calorisque obtinent: hinc enim & in genere stirpium, que infirma laxioraque & minus calida sunt, frōdes hyeme ineunte amittunt. Errant enim qui principio calorem innatū, uim aduersam frigoris aufugere introrsum existiment: proinde coactum, & quasi recreatū profi-

cifici uniuersum larga cum copia omnibus auxilio membris: itaque seruore nimio extrema posse exuere: nam dum intus manet, cogi melius potest.

42 Quamobrem qui extremis perfringere, si membra igni ad moueant, doleant uehementer: Hoc uniuersum & ad subitam qualitatis mutationem accidere arbitrandum est: sit enim ut ex multo frigoris, repente transeant ad multum caloris. Omne autem quod immodice uniuersumque malo agitur habitu, dolorē naturae infligere potest: sicut quod per habitum bonum modice, atque ad naturalem conditionem uniuersum mutatur: naturam uero uehementer permulcet, atque oblectat: corpus enim humanum habitu temperationi, quam cetera animalia constat.

43 Quam ob causam qui piper, aut panis incisum grandiusculum deuorarint, singultiant: Qui uentriculum mundum, & sentientem, & calidum habent, hi celeriter piperis acritudine mordentur: quo morsu stomachus ad repellendam rem, quae id efficit, excitatur: itaque oritur, qui singultus uocatus est. At qui uentriculo sunt frigidiori, pituitoso, atque hebetiori, hi lentius singultiunt. Quinetiam qui panem incisum iusto amplius deuorarint, oppressi magnitudiue panis, singultire cogunt: membrorum enim natura nequit quiescere, quoties aliquo detrimento infestatur. Piper igitur qualitatis suae acritudine facit, quod singultus obueniat: quomodo bilis quoque interior pungit, & concitat. Panis uero sua opprimens quantitate, idem committit more pituitae, quae singultum aggrauando ciere potest: respondet enim piper bili, panis pituitae: utraque uero proxima rebus extrinsecus infestantibus dixerim, spinis & lapidi. Piper enim & bilis acumini spinarum respondent, pituita & panis lapidum ponderi.

44 Quamobrem uicia, quae in unguibus digitorum constiterint, dolore afficiant uehementi: Quoniam nerui ad extremos usque porrecti, digitos suis ipsis excrementis ungues conficiunt: sicut etiam dentes in gingiuis. Cum igitur uis quae per neruos auctor sentiendi praestatur, profluens extremis insistat digitis, eò se colligens augeatur aquae modo quae in compita confluit, constat eo magis dolorem posse amplificare, quoniam plus sensus uitijs augetur.

45 Quamobrem ijs qui panem incisum grandiusculum deuorarint, & ob eam rem singultire incipiunt, retentio spiritus singultum sedare possit? An quia stomachus ad asperam arteriam positus est, idcirco premitur ab ipsa arteria, & instringitur, ita ut panis intrusus in uentriculum excutiatur: quo excusso, pondus tollitur quod singultum ciere potest.

46 Quam ob causam qui ex pane singultiunt, soluantur singultu cum triste aliquid audierint? Quoniam sunt intenti ad hoc quod aegritudinem attulit. Cum enim uis animalis aliorum conuersa, mouere thoracem desinat, spiritus parum tantisper affluit: itaque coactus singultum praesua copia sedat, ut dictum iam est.

47 Quam ob causam cum picturas intuemur, si propè astamus, colores plano contineri omnes uideamus: si procul, partim cauo, partim deuexo representari necesse est: Quoniam uis conspiciendi, quoties per longum extenditur interuallum, languescit, atque ita colorum profunda diligentius nequit explorare, sed partem albiorem deuexam uidet, nigriorem cauam. Album enim quoniam lucido proximum, foras uersus elucet: nigrum utpote obscurum, introrsus nitet. Hic adijci illa congruum iudico: Artium aliae materiam transformare solent: ut cum fictor aeneum equum, bouem, aut quod aliud animal conflando, aut ducendo hominem, aut uas aliquod affingat, uidelicet materia aeris a forma in formam immutata: aliae per adiectionem agunt, ut quae cera, aut luto effigiant: aliae per demptionem, ut quae animal sculpendo afformant: aliae per compositionem atque appositionem, atque conglutinationem, ut ars aedificandarum aedium, aut nauium, aut ars textoria, aut lignaria. Sunt praeterea quae per habitus alterationem, penitoremque immutationem fiant, quemadmodum natura genus animalium ex semine creare solita est. Non desunt quae per habitus mutationem, atque additionem prodeant

deant corporis, quomodo natura membra enutriendo augere utiq; cōsuevit: addo etiam quæ per colorum mistionem, atq; adiectionē corporum conficiantur, ut artem pingendi suo fungi officio nouimus.

48 Cur aqua frigida neruis officiat, calida nō profit, sed talis quoq; aduersa sit: Nam si quid noxiū est, cōtrarium eius commodum esse necesse est; haud enim fieri potest, ut contraria modo cōsimili efficiant. Dixerim aquam, non quæ est calida, posse officere, sed quæ calida & humida: neruorum etenim ictus, quoniā summa in neruis sensio est, cōtendi, astringiq; desiderant: quod humor præstare nequit, imò neruos emollit, laxat, ad cariem ducit. Calorem uero neruis haudquaq; esse incommodum constat, argumento olei, cuius perfusione iuari neruos palam est, eò scilicet, quod aliquid obtinet acerbitalis.

49 Cur poma obesse sua frigida, humidaq; natura possint: aqua quæ frigida, & humida est, non tantumdem officiat: An quod aqua pomis tenuior est, ac digeri celerius potest, idcirco non ex æquo offendit, præsertim cum membra firmare aliquantulum ualeat.

sv'leas, acerbitalis, astringentis.

50 Quam ob causam pleriq; cibos crassos atq; difficiles cōcoquere facilius possint, ut carnes bubulas; faciles, & succi cōpotes laudabilis ægrè concoquant, ut pisces saxatiles: Rationem alij ad cōsuetudinem referunt, alij ad habitum quendam naturalem ingenio humano inexplicabilē, alij uentris calore immodico cibos concoctu faciles ultra modum pro sua facilitate concoqui, itaq; perfringi, corrumpiq; censent: difficile uero, & quod modice immutatur, cōcoqui tantū, non præterea quicquam uitari; nam & paleæ, quoniā perquam facile afficiuntur, in cinerem uertuntur ab igne largo, & rapido: quod ligno querno accidere non potest.

51 Cur farina hordeacea extinguere inflammationes possit, cum frigidum omne cogendi, densandiq; non digerendi uim habeat: Dicendum, non ui refrigerandi, sed tergendiq; discutiendiq; farinam posse digerere hordeacea: scindit enim, & dirimit. Et uero pleraq; alia rem sibi contrariā efficere queunt, uidelicet non ratione primaria, & per se, sed secundaria, & per accidens. Exempli gratia: apium quod calidum est, febrem minuit, non eò quod calidum, sed quod materias infestantes discutere atq; detergere potest, & uim mouendi urinā habet. Iris item & hyssopum herba, quamuis calidiores, profunt tamen ad laterum dolores, quoniā materias incidunt, quæ inflammationē membranæ costis subditæ excitant. Quinetiam aquæ perfusione frigida neruorum distentionē ex materia ortam, frigida sedatam aduertimus, per accidens, scilicet calor interuentu interioris. Quoties igitur ex se nullo interueniente medio quicquā agit, proprie, ratione q; primaria rem effici dicimus: at si non ex se, sed per aliquod mediū agat actionē, per accidens, ratione q; secundaria proficisci dicere consueuimus.

52 Cur antè quàm balneas introeamus, tepidā egeramus urinam: cum diutius intus manserimus, frigidam: Dixerim quasi per cōparationem alterius ad solitū euenire: urina enim cum tepida effluat uerè foras, quoniā nostrum corpus iam frigidum est, tepidum quod emingimus, corporis cōparatione sentitur: at uero intus, quoniā plus quàm urina corpus recaleat, frigida esse uidetur, quanquam aliquantulo calidior est. Constat hoc etiam, quod si balneas ingressus, prius quàm recaleas te recipias in labrum, aqua quæ calida leuiter est, feruens admodum sentietur: sed si postquam cōcalfactus es labrum adieris, non ex æquo feruore eandem percipies.

53 Cur aqua interdum locis effossis maritimis dulcis comperiat: Causa, quod pars maris tenuior dulcis est, crassior salsa. Quantum igitur tenuius est, dulceq; est, hoc per terræ foramina transmissum, liquatumq; in ipsam se condit tellurem, quod ea effossā cōperitur. Hæc eadem pars maris tenuior efferrī quoq; in cœlum, atque in humorē dulcem, ac in pluuīam euadere solita est. Crassa illa resiccata, cocta tran-

- fit in salē. Quæ igitur littore laxiori cōtinetur, falsa propterea est, quia crassior quoque humor terram subire per meatuū amplitudinē potest, qui falsus est.
- 54 Cur aqua puteorū per hyemem calida, per æstatem frigida est? Quoniam contrarium omnē suum uitare cōtrarium semper solitū est. Cum igitur frigidum, quod calido contrarium est, atq; exitiosum, fugiat per æstatem, cum cœlum recalet, se ad ima telluris recipiat necesse est, quoq; euenit, ut aqua frigida efficiat. Contrà per hyemem, quoniã extrinsecus frigus uergit, calor ad ima fugiens, aquam tepefacit; contraria enim per idem loci & temporis simul manere natura noluerat.
- 55 Cur in Aegypto, quæ terra calidissima est, uinum frigidum nasci soleat? Ratio eadem illa est, quam superiori reddidimus quæstioni: calor etenim facit, ut frigida omnis qualitas deferat se ad radices uitium, itaque illas refrigerat; quod cum stirpibus commune eueniat omnibus, uites amplius sentiunt, quia molliores, atque affici opportuniore sunt.
- 56 Quam ob causam aqua, quæ feruida demissa in puteū est, frigidissima fiat? Quoniam frigor putei calori pugnans, aquæ demissæ, facileq; præ sua frigidissima copia superans, calorē uniuersum expellit, magnaq; cum uī permeat per aquam, atq; ita uehementer eam refrigerat.
- 57 Quamobrem cum bestiola oculo incidit aliqua, cōprimi alterū prodest? Quoniam spiritus uisui à natura delegatus, non præterea adfluit, sed se colligens, copia larga redundat; itaque ad apertū oculū sua copia deriuatus, implet illum, & tumescit, & in priorem partem reddit propensiorē: unde fit, ut quod incidit infirmum ac leuius expellat. Fortasse spiritus quoq; ipse uniuersus occurrens, per foramina oculi bestiolam reijcere potest.
- 58 Quam ob causam qui in faciem percutiuntur, ignem uideant? Quod spiritus uisui accommodatus, extenuatus per ictum ardet, profectusq; in aerem talis uidetur, qualis per ictum redditus est. Sic enim & duobus lapidibus, aut ferris mutuò attritis, aer interueniens ictus extenuatusq; maiorē in modū in ignem cōuertitur; quod idem & in nubibus euenire certum est.
- 59 Cur non lapides omnes per mutuū attritum ignem excutiant? Quoniam sunt qui corpore soluto, leui & laxo consent; haud enim æque per attritum aer extenuatur, cum nullo uehementiori afficiatur ictu propter corporis leuitatem: & cedens quoq; & se in foramina laxioris cōtextus recipiēs, non omnis pari modo percussus recalescere potest. Hoc etiam per attritum lignorum mutuū accidit. Ignis uero quem de sole & aqua excipimus, reflexu radiorum solis ad uitrum, ac inde reditu ad planum contrahitur; sit enim ita ut aer amplius concalfactus ignescat, quomodo etiam in speculis agitur.
- 60 Cur scilas facilius descendamus, quàm ascendamus? Quoniã in descendendo pondus nostri corporis iuuat, ut pronius deferamur: at in ascendendo, uires dum pondus corporis sustinent, atque efferunt, laborant: sic enim & lapis facilius deorsum, quàm sursum fertur; nam graue omne deorsum ferri aptissimum est.
- 61 Cur pueri statim ut ex utero parentis in lucē uenerunt, plorare incipiant? Quoniam sensum iam & naturam alienam sibi experiuntur; quippe qui ex corpore calido & molli, quo cōtinebantur, ad aerem frigidum prodeant: fortasse uel luce ipsa percussi, cōtristari, uociferariq; incipiunt. Haud enim illi audiendi sunt, qui animū dicant, quod amisso cœlesti domicilio corpus inhabitare terrenum occœpit, idcirco infantem cogere dolere atq; plorare.
- 62 Cur apes, formicæ, muscæ, atq; ad summā animalia insecta oleo pereant? Quia spirandi meatus continent angustissimos. Oleum enim, quoniam lentum est, intersepit, & claudit iter, ita ut uia spiritui omnis denegetur; quod cum accidat, interitum sequi necesse est.

- 63 Cur flando calida refrigerare, frigida tepescere possimus? Quoniam nostra respiratio calida est: spiritus qui ore profluit, qualitatem abolere contrariam potest. Calida uero refrigeramus, eo quod calidam etiam qualitatem mouerimus, atque digesserimus.
- 64 Quam ob causam carnes, quæ lunæ plenæ expositæ pernoctarunt, putrescant, & pereant? Quoniam aer orbe lunæ cōpleto calidus reddi solet, & humidus: quæ quidem qualitates putredinem contrahunt: ita enim à natura sancitum est, ut si calor & humor modice adsunt, cōcoctionem efficiant: si humor paulò exuperat calorem, putredinem moueat: si nimium, extinctionem committeret: si calor ualde humorem uincit, deustionem adduci necesse esset. Luna uero cum quadriformi notetur habitu, primo cum aqua portione diuisa est, humida & aliquantulum calida regit: secundo pleniter orbe calida, & quodammodo siccior est: tertio cum senescit, sicca & frigida redditur: quarto cum luce omni exhausta silet, frigida, humidaque euadit. Tum enim expers est radiorum solis, quos calidos esse nemini ambiguum est.
- 65 Cur piper & sinapi, si solida deuorentur, calfacere nequeant, si cōtusa nimirum queant? Quoniam quæcunq; non actu, sed potentia suas continent qualitates, aliquid extrinsecus desiderant auxilium, quo suam potentiã ad actionem promant. Cum enim per cōtusionem tenuiora reddantur, meatusq; corporis altius subeant, atq; à calore moueantur natiuo, merito iam suam exercere potentiam ualent. Hæc eadem ratio cæteris quoq; qualitibus afferenda est. Rerum autem quæ sua qualitate agant, aliæ actu proferunt qualitatem, ut aqua, ptisana, lac: sunt enim hæc humida ex se, atque frigida, præsidij nullius indigentia exterioris quo refrigerent, atq; humefaciant. Consimili modo & sal, & terra, & reliqua generis eiusdem: sicca enim constant natura, tam potentia quàm actu, & facie. At mare & feruida naturæ fluentia, faciem quidem humidam præ se ferunt: sicca uero potentia intelliguntur. Contra panis & semen lini, cum siccam præ se ferant speciem, humidam potentiam sortiuntur.
- 66 Quamobrem pleraq; omnia animalia uidere interdium queant, noctu nequeant? Quoniam spiritum usui uisus accommodatum, habent crassiores, quàm ut aerem permeare ad rem usq; uidendam ualeat: crassescit enim per noctem, cum solis absentia refrigeretur: extenuatur interdium beneficio aeris, qui tenuis, & calidus est. Feles tamen & hyæne, & uespertiones contra se habent: cum enim interdium nihil ferè uideant, acute omnia per noctem conspiciunt: spiritum quidem illum uisorium & tenuissimum, & dilucidissimum habent, ita ut per noctem hic modice incrassescens, idoneus ad rerum cōspectum reddatur: per diem luce præclara supra modum extenuatus expendatur, & euanescat. Quamobrè leones quoq; per solem ingredi acriorè non patiunt: sunt enim acie oculorū acutiusscula, & ignem interdium iidem ob eam rem fugiunt. cōstat talem leonis aciem esse argumento pupillæ, quæ præfulget, atq; etiam partis humidæ oculorum dilucidissima est.
- 67 Quare cum per noctem inter dormiendum oculos repente aperiamus, lucem percipimus? Quia spiritus uidendi coactus, amplificatusq; in dormiendo uniuersus larga copia erumpit per tenebras, atq; elucet: itaq; speciem quandam lucis merito potest conspiciari.
- 68 Quare quos puduit oculos deorsum uertere soleant? Quoniam oculos speculum planè animi natura extruserat: quippe cum cæteras quoque affectiones animi per oculos intelligamus, uidelicet cum angitur, cum irascitur, cum uerecundatur. Quod cum animus personam quampiam reuerendam respicere libere, at-

- que alloqui audentius temperet, palpebras trahi deorsum à musculis cogit, quasi occulens partem qua facultas conspiciendi administrari solita est.
- 69 Cur sedes audiendi humorē omnē inoffense præter quàm aquā patiatur? Quod aqua præ sua frigiditate neruum illico audiendi ministrū subit; frigus autem omne neruis inimicissimum est.
- 70 Quam ob causam cum uentus futurus uehemens est, splendores quidam tanquam stellæ discursent, aut tanquam fulgura coruscent, potissimum per cælum serenum & sudum? Dicendum iam moueri uentum incepisse: uerum nobis, ut corpore constantibus crassiori, atque ad sentiendum hebetiori, nondum patet: aerem tamen superiorem ut tenuiorem, ac ætheri proximiorē mouendo incendit, atque ita nos partes illius more scintillarum duci cernimus: post ubi uentus inualuit, aerem quoque familiarem hunc terræ, & crassiorē mouet, cuius agitationem percipimus.
- 71 Cur uentus uehementius per loca spirat angusta, quàm per ampliora? Quoniã unum in locum coactus, uires auget, roburque pro suo profundo accipit amplius: at uero expansus, diffususque per spatia laxiora infirmus redditur, atque imbecillus: hinc ignis quoque & aqua, & qualitas omnis coacta ualidior, quàm expansa est eadem ratione.
- 72 Quam ob rem nonnulli cum magna posita procul uidere non possunt, parua in propinquo cernere queant, quos myopas ideo cognominamus, quoniam non nisi conuiuendo respiciant? Dicendum spiritum, cui uidendi officium deputatum est, tenuem, syncerumque in his esse: itaque longe deductum, ut rem apprehendere non possit: propinqua tamen, uel parua explorare suam ob tenuitatem, synceritatemque non immerito potest. At qui etiam minima è longinquo cernunt, ut senes quoque aliqui faciunt: his causa contraria reddi debet, quod spiritum oculorum crassum, largumque habent, opusque est ob eam rem moueri longo itineris spatio, uidelicet ut attenuet, & ad rem percipiendam reddatur idoneus.
- 73 Quam ob causam canes soli ex omnium animantium numero colligari post coitum uenerem soleant? Quoniã & ceruix uulvæ caninæ angusta est, & coles in usu ueneræ rei inflatur ac intumescit, nec protinus retrahi potest: adde quod semen lentum glutinosumque est: utrumque uero per immodicam siccitatem accidere intelligimus: nam & indensare, arctiusque colligere membra, & humores stringere, atque durare siccitas potest.
- 74 Cur soli animantium canes rabiant per æstatem? Censendum id fieri propter habitus amplificationem. Canes enim cum semper suapte natura habitu siccori constant, tum per æstum magis resiccantur, & tabent: humor enim contentus in his, totusque habitus concalfactus, resiccatusque supra modum incenditur: itaque ritu hominum per febrem insanientium furiunt, & saliuam siccissimam rubiginosissimamque emittunt, incendi totum habitum constat, eo quod & frequenti ore anhelant, & oculos habent igneos, & fauces referant, oreque hiscente uagantur, ut refrigerent. Cauda item præ nimia siccitate horret, tabescit, extenuatur, nec inter eos quilibet rabit, sed qui siccissimus est. Placet quibusdam sidus quoque caniculæ rabiem canibus per delibationem quandam cœlestem atque influentiam emoliri.
- 75 Cur qui rapide, incōsultaque inciduntur, minus doleant quàm qui cōsulto? Quoniam alteri animo sunt occupato cuique negotio, ut ex æquo sentire præterea non possint: alteri suum animum ad membrum id uertunt, quod secandum est, atque ita, ut amplius sentiunt, sic uehementius doleant.
- 76 Quam ob causam qui onera portant, aut trahunt, cum cantu ambulare consueuerunt?

uerunt: Quoniam dum animus modulis permulcetur, attenditque numerorum suauitati, minus sentire potest: itaque minus ab onere angitur. Hæc eadem ratio est, cur lugentibus tibias atque tympana adhibeamus, & cur ad eos qui uel morte suorum anguntur, & mœrent, uel morbo laborant, homines cōgregari, uarioque uti sermone solitum sit: animus enim cum se ad uerba transferat, minus rem sentit aduersam: unde ueteres uaria scenarum oblectamina sibi excogitarunt, ut animum solatijs, modo his, modo illis exceptum ab angore seiungerent.

77. Cur Aethiopes magna ex parte cum febricitant, intereant, & cum lippuerint exulcerentur? Quoniam calidi sunt nimium, & sicci: fit enim per febrem, ut omnis elementorum destruat constantia: quandoquidem humor qui est in his exiguus, absumptus atque abditus, facit ut tota elementorum constructio resoluatur: calorem enim deleri per alimentum inopiam necesse est: qui cum defuerit, frigus oriri nulli dubium est. Quinetiam siccitas humore interempto exuperat, quapropter mortua corpora, sicca & frigida sunt. Vnde Homerus cum ex elementis duo quæ tenuissima & leuissima sunt, abire, & euanescere, duo reliqua manere corporibus mortuis nosset, deprecatus in hunc modum est: Sed Dijs uos omnes faciant undamque, solumque, uidelicet gelidos & siccos. Exulcerantur per lippitudinem oculi, quoniam sanguis bilem ex inflammatione accipiens, oculos præ nimia acritudine exedit, & lacerat.

78. Cur in conuiujs poculis modo contrario utamur? Cum enim comedere incipimus, minuto bibimus poculo: cum satiati sumus, amplo iam agendum censemus: hoc etsi contemnendum potius quam discutiendum uidetur, habet tamen causam non ineptam. Vt enim epularum gratia crebrius bibamus, à minutis incipimus poculis, atque ad ampliora finimus: quippe cum minuta implere satis, ubi potare liberissime libuit, non queant. At si ab amplioribus incipiamus, ocyus expleri necesse est: itaque sequentius, quod epulantes decet, haurire non possumus: adde quod natura largo protinus, uniuersoque haustu excepta, rem moleste fert alienam, & copiam omnem successiuam aspernatur. At uero minutis exorsa, paulatinis amplioribus assueta, copiam quoque familiaris demum admittit, & patitur.

79. Quam ob causam qui aqua intercute laborant, assidue sitiant cum aqua sint pleni? Quoniam humor qui in his non digeritur, sed putrescit, falsus quoque efficitur, atque ita stomachum resiccare potest, præsertim cum febriculæ adsunt: ad hæc quanto uenter amplius intumescit, tanto reliquum corpus minus ad portionem capiens alimentum resiccatur, unde etiam extenuari consueuerunt: maxima enim pars cibi conuersa in aquam, ortum, amplificationemque uitæ exhibet.

80. Cur per conuiuia, ut inter initia cibi, & ante quam impleamur, angustia premimur: sic post satietatem, atque ad finem cœnæ relaxamur, neque ullo accubandi cœtu adduci præterea consueuimus? Quoniam principio omnes præ nimia edendi auaritate ad partem lectisterniorum exteriorem tendimus: hinc euenit porro, ut non mediocri premamur angustia. At post satietatem, alius in partem potius uergit inferiorem, alius in latus discumbit, alius item erectius sedet, alius uel priorem in partem inclinatur, uel in posteriorem paulo resupinatur, atque ita efficitur, ut post satietatem relaxemur: adde quod omnes inter edendi initia in pectus propensi, & in lata enixi corporis accubamus, itaque euenit, ut angustia premamur necesse sit.

81. Quam ob causam cum tres corporis nostri materiae simplices, uniformesque sint, non tres quoque morbi uniformes, atque simplices ueniant, sed plures? Duplex *semper enim habet in s. ois hūores*

enim in qualibet materia genus est ægrotandi, uidelicet cōtinens, atq; intermīttens. Censendum propterea id accidere, quoniā non tantum ex materijs morborum discrimina oriuntur, uerum etiam ex locis; calida enim tenuisq; materia febrem acutam, breuem, ardentemq; efficit; frigida & crassa, hebetem & longam; sic enim & ligna quæ calida & siccissima sunt, ut tædæ, & laurus, ingentem excitant flammam, atq; ocys absumuntur; at quæ humida & uiridia, ignem humilem reddunt, & fumosum, & lentius deuruntur. Locus item si amplius latusq; sit, celerius pleniussq; accendit materiā, ob eam scilicet causam, quod quantum materiæ uitiatum est, coactum eodem in loco substet, perpetuaq; uia accensum uitat. Sed si angustus, exiguusq; sit, ut non totam, sed particulatim materiā capere totam possit, febrem imbecillam creat, & diurnam. Ergo si materiæ naturam & locum coniunxeris, numerum omnem comperies febrium, quas putrens materia contrahere potest. Nam si in amplis conceptaculis, id est uenis atque arterijs flaua bilis putrescit, quoniam calida est, febrem accendit ardentem, acutam, breuem, qui ardor uocatus est. Sed si pituita frigida in paruis uenis & arterijs cuti propinquans putreat, febrem imbecillam, & longam mouet, cui nomen quotidianæ inditum est. Item si flaua bilis paruis in conceptaculis putret, febrem creat breuem, diurniorem tamen quàm ardor sit, quam tertianam, uel acutam simplicius nominamus. Sed si pituita in amplis putret cōceptaculis, febrē excitat quotidiana aliquantulo breuiorē. Pari modo & atra bilis, si amplioribus uenis putrescat, quoniā tota uno tempore incendat, breuem agit quartanā; at si in paruis, diurnā; accidit enim ut simul & materia frigida, crassa, immutariq; difficilis sit, & locus arctior obsistat, ne bilis tota simul deuri possit, & absumi.

εἰ ὑφ' ὅλων
ἐξ ἀπείρασι
πόμενον. Sic
Politianus: vna
omnis scilicet hu-
mor putrefactus
accenditur.

82 Cur febris quartana diurnior sit quàm quotidiana, cum pituita, quæ frigida, crassa, lentaque sit: quomodo etiam atra bilis, quæ quartanam agit, frigida, crassa, atque etiam longe minor, quàm pituita cōtineatur. Quoniam pituita, quamuis frigida & crassa, tamen humida est; humidum autem quodq; facile immutari potest. Atra bilis sicca & frigida est; siccum autem omne difficile immutatur. Captiose igitur agunt, qui missa, & quasi operta reliqua aduersa; qualitate frigidi, unius affinitate, & pituitæ copia ratiocinantur; adde quod pituita naturæ accommodatior est, quàm atra bilis; unde per esuritionē pituita pro alimento natura uti cōsueuit. Febre igitur quotidiana urgente, natura quantum pituitæ utile comperit, totum id ad corpus alendum cōcoquit, atq; dispensat; quantum autem inutile est, id putrescens, accendere potest febrem.

83 Quam ob rem materiæ nostri corporis cum quatuor sint, putrescantq; omnes, genera febriendi non quatuor, sed tria constant: Quoniam sanguis naturæ familiarior est, alimentumq; suppeditat corpori; hic enim si abundat, plethoram, id est, repletionem tantummodo creat; si putreat, non sanguis præterea esse potest, quippe qui recalescens flauā in bilem transeat. At reliquæ omnes materiæ, si superent, uitia per cutē maxime pariūt, ut ulcera, quæ à serpendo herpes appellamus, ut caneros, uitiligines; sed si putrent, febrem excitare consueuerunt.

84 Cur si per parietes inuicē obiectos fenestræ sint, accidat, ut altera clausa, nō præterea multus ac uehemēs uentus irrumperere per alterā possit: Censendū hoc propterea euenire, quoniā aer excitus, id est, uentus non nisi corpore stat; ergo altera clausa, aer qui ingressus per alterā est, domū replet; & quoniā corpus est, nihil amplius aeris super ingredi patit, ne corpus in corpus admittat. At si fenestra aperiat, aer qui domū præoccuparit, pulsus per eā extrudit, itaq; locū exteriori dat aeri, & cedit, ut libere ingredi ualeat; qui etiam ipse per obiectā fenestrā cursu cōsimili effluens, facit

ut

ut alijs per alteram admittatur: quod cum assidue agatur, impetus aeris, & agitatio uehementior excitetur necesse est.

85 Cur hominum, qui amoribus detinentur, partes postremæ alijs frigidae, alijs calidæ efficiuntur? Censendum id propterea fieri, quia quoties angustatur, desperantq; potiri se posse, quā ardent, calor insitus in profundū se contrahit cum natura, itaq; extrema omnino refrigerant; & pallent uero ob eā rem, & tristi uultu demissoq; reddunt. At uero quoties cōtra uel spem obtinent bonā, uel admodū excalescunt, calor ille natiuus idem ad cutē cum natura effundit; itaq; calidiores, rubentioresq; redduntur. Quam ob rem pictores cupidinē alijs tristem, anxiiū, iacentemq; pingunt, alijs hilarem, subridentem, uolitantem; puerum item eundem repræsentant: quoniam cupido uehemens quidem est, sed non diuturna & stabilis. Amor enim honestus perpetuū uel inter bonos amicos est, uel inter parentes, & liberos, uel inter maritum & uxorem; inhonestus ille parum edurat, magnaq; ex parte inter externos, parumq; cognitos oritur; honestus item moderatus, ac sobrius est; inhonestus uehemens, furibundusq;. Tenet funale, atq; pennatus est, quod animalium uidelicet animi efferri, mutariq; facile consueuerunt, & calor eorum natiuus propter uehementē, assiduamq; sollicitudinem marcescit, & uritur. Ensis parte dextera pendet, leua pharetra sagittis referta pluribus: quoniam principio amor per radium oritur unum oculorum; statim quippe ut aspexit, amauit; post, frequentes ad rem amaram radios mittit, quasi tela iaciat, & capere illam conetur; sagittæ abdite in pharetra sunt, quoniam qui amant, occulte radios mittunt oculorum. Accedit ad hæc consuetudo, quæ amorem ita accendit, ut ignem auget afflatus: quamquam ortus amoris non ad cōsuetudinem, sed existere subito arbitrandus est. Nudus præterea fingitur, quod & palam fit animus amanti, & sine ullo interuentu rei prodit cupiditas: haud enim per alium amare quis potest, neq; ita occulte, ut intelligi à nemine possit. Vnde statuarum quoq; artifices deos ac reges nudos sæpenumero causa honoris, & laudis effingunt, scilicet ut perspicua eorum potestas, & animo synceri, nulloq; uitio protecti, per corporis nuditatem indicentur. Plures cupides facimus, uel quia uaria libido est, (aliud enim alijs cupit: unde Plato cupidinem multiplicē belluam appellat) uel quia sæpius euenit, ut idem pluribus se cupiditatibus dedat. Matrem omnes Venerem habere unam dicuntur, id est, libidinem: Venus enim libidinis effigies est. Ferunt cupidinem furiam arsisse infernam, quoniā sunt qui in amores turpes, detestandos, illicitos irruant, ut libro secundo allegoriarum de dijs abunde docuimus.

86 Cur per statum aeris pestilentem alijs intereant, alijs resistere possint? Censendum id habitus ratione accidere: etenim qui corpore male habito sunt, ijs aer uitiatus exituum quoq; materiæ, quod integrum extat corrumpit; atque ita materiæ corporis omnes deprauatae, morbos plures, & insanabiles creant, ut moriendū sit: at qui corpore bene habito est, hunc pestilens aer aut nihil offendere, aut parum potest. Habitatem uero corporis esse, quæ causam illam efficiendi euocet ad agendum, constat argumento materiæ externarum. Quercus enim difficilis passu, ignis aspernatrix est; harundo facilius ignem recipit, longe facilius stuppa; uerum si stuppam madefeceris, & harundinē ceperis uiridē, quercū uero siccam, aut etiam sulphure illitam igni mandaueris, hæc facile corripitur, flagrabitq;: stuppa & harundo nullum penitus ignē excipiet. Hoc eodē exemplo reddenda ratio est, cū quæritur quam ob causam labor febrem ephemerā, ex tempore diei unius appellatā, potius quam putridā facit, aut hecticā ex firmitate habitus nominatā: quoniā si corpus spiritū integrum habet naturalē, nullisq; materiæ recrementis uitiatū sit, aptū iam cōstat ad genus morbi eiusmodi cōcipiendū: quo enim solidius, eo siccus, & perinde languorū id genus opportunus est. Cur item solis feruor alijs somnū afferat, alijs remoueat,

eadem illa ratio est: quorum enim caput plurimum pituitæ continet, ipsa ipsa humoris copia per solis ardorem resoluta, diffusaque, cerebrum humefacit, itaque adducere somnum potest: at quorum caput humore uacat immodico, ipsa amplius resiccatum uigiliam auget.

87 Qua de causa sol hominem nigrum reddat, linteum candidius faciat: & ceram emolliat, lutum induret: Causam prædicta habet patientis materiæ aptitudo: materiæ namque nostri corporis, excepta pituita, quoties nimium recalescunt, per cutem nigrent: at linteum nitro, aut salugine purgatum, sole deterfas maculas absumente, merito candidius redditur. Sol item humorẽ ex cera penitiorẽ euocans omnem, emollit: luti nimium, summumque humorẽ exhauriens, siccat, atque indurat. Quod si præter rem patientem atque efficientem aptitudo quoque rei patientis causam affectus adhibeat, fieri potest ut nos quoque, si animum pietate muniamus, si corpus uictu sobrio tueamur, si spretis opibus magnis, contenti paucis degamus, labe humana immunis, quoad humanis uiribus licet, euadamus, dum scilicet occasionẽ rei efficienti nullam suggerimus, qua agere quicquã ualeat in rem patientem, siue daemon infestus sit, siue sydus, siue quodlibet aliud, quod extrinsecus causam afferat nostri erroris, uel uitij.

88 Cur qui morbo laborant regio, astricta sint aluo, excrementaque admodum alba egerunt: Quoniã flaua bilis per totum corpus eorum effusa est: quod & oculorum, & cutis colore indicatur: neque ad intestina præterea ita confluit, ut tingere possit excrementa, neque per suam acritudinem uim excrementariam intestinorum excitat ad feces eijciendas. Quamobrem ars medicinalis, quemadmodum cetera quoque artes, naturam sequens pro uiribus, quoties ualeudo urget aduersa, uiribus infirmis, & languidis corporis auxiliatur. Cum enim sterco excerni bilis beneficio incitatis, purgatisque soleat, uidelicet ita, ut & intestina cum musculis ad ea ipsa pellenda enitantur, & sterco ipsum molle ac lubricum per humores lentos intestinis appositos contineatur, ars perquam apte clysterem adhibuit, qui mel uice bilis continet: nitrum uero, quia purgat, & morsu incitat intestina, & musculos ad expellendum: aquam atque oleum, ut humefaciat, emolliatque feces, quæ febre exaruerunt. Constat enim alias naturam solam sine opera medici posse agere, ut cum iudicatur de morbis, & materia quæ concoquitur: tunc enim natura ueluti aduersariorum duorum arbitra, morbi & naturalis potentia, adest, & de agro decernit, ac iudicat: alias medicum solum sine naturæ auxilio subuenire, ut cum membra quæ suis semota sedibus sunt, medicus ipse reponit, & collocat: alias naturam simul & medicum opitulari, ut cum medicus quidem sordida ulcera purgat, & obstrusa foramina reserans, liberos meatus sanguini præbet: natura uero per inuisibilia foramina ulceris sanguinem syncerum transmittit, quem per alimentorum immutationem ad eum finem confecit, ut carnem crearet: medicus item carnem recens conditam atque infirmam, medicamentis desiccantibus stringit, atque consolidat: natura colorem ad postremum adducit, & quoad maxime licet, expolit & ornat.

89 Quam ob causam multi, cum febre synocha, & feruore continua appellata laborassent, cutem aliquandiu nigram post decretorium diem habuerunt: Quoniam febris bili commissa, est flaua, quæ morbo inualecente deusta, atrum sibi colorem hausit: itaque cum iudicaretur, pulsa in cutem ab natura, summa corporis tinxit, quo modo per albugines cutem reddi albidam nouimus: crassitudine uero materiæ accidit, ut difficulter color is deleatur.

90 Cur atra bilis, si in mammam decumbat, aut in crus, exesionem faciat: si in cerebrum, nihil exedat, sed insaniam tantum excitet: Censendum propterea id fieri, quoniam in mammam uenæ amplæ, permultaque propter lactis originem conuunt: itaque atræ bilis copia illo confluit: & uero in crus bilis dilabitur largior, quoniam

Hydrelæu, aqua
atque oleum.

namque
& amicus
de quod
hils araz
mam
autem
cauone
Quam
gam. ut
humefact
contrah
alij
Cur u
dere sole
hira fact
nullam co
in id unie
dem in ua
bemus, nu
cum aer fi
illum nec
acrem, co
enim cum
Cur u
obturetur
emittere
aquam de
enitur, ut
Hinc omni
horologia
Cur t
brientibu
est. Quon
ritatque p
est, comot
frat hoc ar
esse per u
dit foramin
ingeritac
aqua inie
moris colpe
Cur mil
na propter
caloris un
randi quæ
huid enim
sent, quon
Cur infam
aen infam
calis subid

niam grauiora quæq; ad ima tendunt facilius. At uero in cerebrũ, quia et uenæ tenues, & assensus difficilis, parũ bilis efferit, ita ut pungere illic possit, exedere nequeat: adde quod cum cerebrũ nõ modo frigidũ, uerũ humidũ etiã sit, pungit aliqua ex parte bilis atræ naturæ, & mitigat. Quæ igitur bilis atra uehemens est, cancrũ esitantẽ in mamma gignit, ulcus diuturnũ depascens in crure, insaniam feram in cerebro: quæ autem flauior est, fluctionem tantummodo agit, & tumorẽ cancro similem sine exesatione creat, & ad insaniam uertit leuiorem.

- 91 Quam ob rem ubi aluus suppressa nihil reddit, papyrus profit cõuoluta in longum, intrusaq; in sedem: Quoniam musculos sedis collapsos, compressosq; diducit humefacta, & excitat: quod idem etiam in ulceribus facit, quorum oræ importune contrahuntur, & conuiuent: diductis autem musculis foras excedunt, & quicquid affligit reijcitur.
- 92 Cur uasa quæ baucalia nominamus, strepitũ quendã, dum aqua implentur, reddere soleant: unde nomen his inditum est: quo modo & murmur, & susurrus, & reliqua factitia nomina dici incœperunt: Censendũ id propterea fieri, quoniã uas, cum nullam cõtinet aquam, plenum aeris est, corporis longe tenuioris: itaque cum aqua in id uniuersum irrupit, aerem tenuem facile pro sua grauitate extrudit: simul eodem in uase cõtineri aquam & aerem, fieri non potest. Demonstratum quippe habemus, nunquã duo corpora locum eundẽ per idem tempus posse occupare. Quod cum aer sursum uniuersus per locum expellatur, cõpressiorem strepitum excitari illum necesse est, neq; unũ, sed plures: agitur enim ueluti pugna inter humorem & aerem, cum deorsum aerem humor premat, aer sursum humorem compellat: hoc enim cum uicissim crebro agatur, meritò accidit ut etiam strepitus percrebrescat.
- 93 Cur uasa quæ harpagia nominamus, si digito admoto foramen eorum superius obturetur, aquam nullam per foramen sui fundi emittant: sed si apertum sit, libere emittere possint: Censendũ hoc propterea fieri, quoniã ore aperto aer ingrediens, aquam deorsum compellit. Cum etiam humor ipse labi deorsum aptissimus sit, ita efficitur, ut aqua, quæ ore per digitum clauso effluere nequit, referato libere effluat. Hinc omnem fere fabricam machinalẽ per aerem atque humorem cõstruimus, ut horologia, clepsydras, ut sonus simulacrorum, cæteraq; generis eiusdem.
- 94 Cur tam uinum quam aqua delirium, atq; insaniam faciat, si inopportune febricitantibus detur, cum hæc cõtraria inter se sint: frigida enim aqua, uinum calidum est. Quoniam uini calor efferens sese ad partem superiorẽ, cerebrũ cum febre deuirit: itaq; primum illud animi instrumentum, quod spiritus gerens, specimen ætheris est, cõmotum, uexatũq; uim qua sapiamus, delirare, atq; improbe agere cogit. Constat hoc argumento multorũ, qui cum corpore & animo essent integro, suæ mentis esse per usum meri frequentẽ atq; immodicũ desierunt. Aqua fanè, quoniam obtrudit foramina, & iter claudit, quo putris materia possit exhalare, putredinẽ febresq; auget: itaq; facit, ut mens de suo statu moueatur. Sape etiam feruore nimio corporis aqua iniecta pro alimento febribus est, quemadmodũ & fabri ferrarij nonnihil humoris cõspergere cõsueuerunt, ut carbones ardentius candeant.
- 95 Cur mulieres, spadones, & pueri uocem reddunt acutã: Quoniam eorum arteria propter humoris copiã se dilatare nequit: diducere enim amplificareq; meatus caloris unius interest. Vt enim angusta tibia sonũ reddit acutũ, ita etiam canalis spirandi quæ arteria nominata est aspera, uocẽ pro sua angustia extringit acutiorem: haud enim audiendi sunt, qui mulieres propterea uocem acutiorem emittere censeant, quoniam in parturiendo uociferare iuuat ad partus facilitatem.
- 96 Cur infantes destillatio perexercet, quæ siriasis appellata est: Aestu tantisper detineri infantes multitudo dicere consueuit: febriunt enim parte interiori febre tenui, oculis subsidentibus redduntur, uigilant omnino, debilitantur, Censendum propte-

- rea hoc fieri, quia infantes perquā facile affici possunt, & pituitā largiorē suo in capite cōtinent: ergo per æstus pituita recalescēs, putrescensq; febrē accēdit, & membranas cerebri feruefacit, ut insomniā augeantur: feruor deinde per arterias descendens ad sedem cordis, & spiritū animalē feruefaciens, febrem sine putredine accendit. Et uero bilis augeri per febrem solet, quæ mouere profluuiū potest, aluum mordens & intestina. Causam atq; originem mali esse in cerebro intelligimus, eo quod capiti admota quacuncq; refrigerant profunt, quasi feruor extinguitur, qui inde ortus corpus totum infestat. Accidit hoc idem etiā firmæ ætati, cum pituita redundat in capite, aut flaua bilis uel colligitur, uel etiā putrescit. Quinetiā per aerem, quem feruidum trahimus, membra spiritalia recalescūt, & febrē per feruorē nimium excitant.
- 97 Cur difficulter ulcera rotunda curentur: Quoniam per bilem acrem, atque exedentem cōsistunt: exulceratur quippe in orbem quoties bilis guttatim confluit, & exedit: itaq; fit, ut medicamenta quæ admodū sicca, & propè deurendi uim habent, afferre necesse sit, medici ita uolunt. Naturę uero & sapientię studiosi curari hæc difficilīus propterea dicunt, quoniam principiū nullum est, unde cicatrix adduci incipiat: circulus enim & principio caret, & fine: unde figuram hanc ulceris ferramento immutandā censent in angulos, ut pars idonea sit, unde cicatrix oriatur.
- 98 Cur sæpe eueniat, ut locum quem si atuimus petere prætereamus: Quoniam nos ter sæpenumero animus rebus alijs occupatus, diuersus ita est, ut sensibus non plane insulat ad ea ipsa percipienda, quæ sua singulis sensibus habentur. Fit igitur, ut quasi uidentes non uideamus: quoniam illa uis non aduertit, quæ iudex rerum sensibilium est.
- 99 Cur mel, quod omnibus dulcissimū est, amarum ab ijs sentiatur, qui morbo laborant regio: Quoniam eorum lingua bile amara redundat: sic etiā quæq; pars alia corporis. Vel igitur materiā excitat quiescentem, & gustus bilem amariorē percipiens, falsam affert imaginationē, quasi mel sit amarum, quod dulce est.
- 100 Cur hominum admodū irascentiū oculi rufi efficiantur: Quoniam ira sanguinis cordi suffusi, & spiritus calidi feruor est: hic igitur ut tenuis ad caput effertur, atq; ad oculos, quoniam perlucidi sunt, se ostendit, & uapores ascendunt sanguinei: unde facies quoq; rubicunda existit. Hoc & Homerus cum ita fieri aduertisset, Ex ritu ardenti candebant lumina flammæ, Retulit.
- 101 Cur serpentes aqua aspersi infestent, & fugiant: Quoniam natura sunt frigida, sicca, neruosa, exangui: hinc enim refrigerationē immodicam fugiant necesse est. Habitu uero serpentes esse eiusmodi constat, eo quod per hyemem latebras, & terræ profunda, quæ per id tempus calidiora sunt, petunt: contraq; per æstatem, quod terræ ima refrigescunt, inde discedunt, & loca poscunt tepidiora: quinetiam sole occidente, aerem sæpenumero fugiunt, ut frigidiorē.
- 102 Cur ouum non quemadmodū cum assatur, sic etiā cum in aqua feruenti decoquitur, rumpi possit: Quoniam ignem sine aqua experitur, humor contentus in eo immodicē recalescens, copiam spirituum parit largiorē, quæ cum per angusta exire cogatur, disrupto oui tegumēto exiliat necesse est. Quod idem fit etiā in dolijs, ceterisq; fictilibus, si prius quàm mustum efferueat, obturentur: adde quod flamma nimia testam oui corripit: quod etiā uasis fictilibus euenit, cum ultra modum torrentur: quapropter ouū pleriq; ante quàm igni admoueant, aqua diluunt: at uero aqua ebulliens, paulatim pro sua mollitudine humores effundit, absumitq; relaxando, non subito corrumpit.
- 103 Cur per uenereū coitum oculi paulisper cōniueant: Censendū id propterea fieri, quoniam in cōcumbendo ita uoluptati nos dedimus, totiq; dilabamur, ut erigere oculos, animumq; & sensum in sublime euehere nequeamus: quo fit, ut animus minus corporeas sentiat affectiones.

- 104 Cur nonnulla ex medicamentis simplicibus vires contrarias simul contineant, ut experimento latissime patet? Mastiche enim & abstergit, & digerit, & firmat: acetum calfacit, & frigefacit, Dixerim vires illas contrarias propterea contineri, quoniam eorum particulae indiuiduae per appositionem, non per confusionem coeunt: ut arena, si lento coaglutinetur humore, in quo unum corpus coagmentetur, non per confusionem corpusculorum suorum in corpus, quod unum videtur, coefferit, sed per coniunctionem, contractum quoque consistit: ergo si ita est, contrarias qualitates diuersis particulis mastichae, aut aceto inditas, confundique inuicem recusantes, existimasse absurdum non est.
- 105 Cur per offensionem digiti, pedis inguen intumescere soleat? Quoniam natura subuenire parti cuique dolenti soleat: et cum materia, quae esculenta, cognata, & benignior est, sanguine inquam pro uehiculo utatur, cum in digitos pedis descendit cum sanguine, uenas amplissimas inguinis impleri, & perinde adenes, quae corpuscula rotunda sunt posita inter sanguinis coeptaacula, necesse est: ergo per immodicam sanguinis rarefactionem inflammatio excitatur, & tumor: quae quidem res inguen a parte qua oritur corporis, nomen acceperat.
- 106 Cur auium generi uesicam, & renes natura dare noluerit? Quoniam larga humoris copia opus erat ad pennarum ortum, & incrementum: quinetiam continens uolandi eubratiō potest absumere humorē. Aues igitur hac de causa usu mingendi caruerunt: cum tamen bibunt, stercus larga cum copia humoris eijciunt.
- 107 Cur pueris calculi in uesica nascuntur, senibus uero in renibus? Quoniam renes puerorum meatus continent praeanostos: hinc enim terrena, crassa quoque permanans materia per renes, uia arctioris meatus ab urina, & renibus, canaliculatis quoque coeptaaculis propellitur ad uesicam: haec locum praesua amplitudine dat tum excernendi quae affluat urina, tum consistendi, quae materia subsideat calculi. At seniorum renes, quoniam meatu sunt ampliori, locum & urinae effluendi praebere possunt, & terrenae materiae subsidendi, & concrescendi: colore autem calculi quanam materia sit quae peperit, nosci potest.
- 108 Quam ob causam cum calculus per calorem consistat (pueri namque calidi sunt) & in senibus non nisi per illam eandem causam coefferit? Haud enim tantam refrigerationem esse in illis putandum, quantam nix & gelu contrahunt: quippe cum summum frigus renes omnino interimere possit, Cur inquam, si ita est, non medicamentis contrariis ad resoluendam calculi coefferationem utamur, sed similibus, id est, calidis, ut saxapio, ut feniculo, et eiusmodi caeteris. Ipsum per nimiam uisionem, exactionem quoque accidit, ut calculus in arenam frangatur modo pulueris, qui ex fictilibus immodice torrefactis dilabitur: itaque minuti calculi facile cum arena minguntur. Fieri tamen potest, ut etiam per frigidam potionem calculus expellatur, uidelicet cum renes ita corroborentur, ut bonis admodum uiribus per uim excernendi eijciant, necnon renum feruorem immodicum, qui calculorum concrescendorum causa est, frigida potio extinguit.
- 109 Cur ulcera tam renum, quam uesicae difficulter curentur? Quia urina per suam acritudinem recentem cicatricem relacerat: unde fit, ut & difficiliter curentur quae in uesica constiterint: manet enim in ea urina, transit uero tantummodo per renes.
- 110 Cur aquam ingressi balnei calidiorum postmodum sentiamus, si moueatur? Quoniam ubi ingressi sumus, aqua quae calida nobis obducta est, non solum egit, uerum affecta etiam est, quippe quae & corpus calfecerit nostrum, & refrigerata ex eo aliquantulum sit: res enim omnes quae sub ortum atque interitum ueniunt, dum efficiunt, affici etiam ipsas demonstratum plane habemus. Quoniam igitur aqua refrigerata parumper, non ex aequo praeterea calfaciat, minus potest, quam principio calida sentiatur necesse est, praesertim cum nec assuescendi ratio desit. Quod si aquam mouerimus, par

ὁμοῦ δὲ ὁμοῦ ὁμοῦ
 ἁπλοῦς, με
 dicamentorum sim
 plicium & unifor
 mium.

Politianus consti
 patione, et non ra
 refractione σφύ
 ρων legiti.

tem quæ obducta nostro corpori, & proinde moderata iam est, diuertimus, calidior remque aliam quæ non effecit, affectaque est, alliciemus: quam suum item immodicum feruantem calorem, merito calidior, & merito propè urentem tantisper experimur, donec etiam hæc efficiat, atque afficiatur, itaque suo in calore frangat: quod uice pari facere licet per successionem: quandiu enim aquam mouemus, tandiu calida, ut est quæ accedit, percipitur: unde qui amplius sese calferi uelint, aquam assidue mouent, quandiu libeat calferi.

111 Si omne cum moueatur calidius seipso effici solet, præsertim si in aere atque loco feruentiore moueatur, cur aer agitatus, uentilatusque frigidior sentiat, & quidem per æstatem cum solis calore feruescit ardentiori? Hoc enim rationi pugnare uidentur superiori: quando quidem à aqua si mouetur, calidior reddatur: aer autem si uentilatur, frigidior occurrit. Censendum hoc fieri propterea, quoniam quod qualitate, aut uiribus superat, quanquam euincere id potest, quod eodem in genere minus est, tamen ita euincit, ut etiam ipsum mutuo aliquantulum afficiatur à minori. Aqua igitur, quæ admodum calida corporis nostri cõparatione est, dum calfacit refrigeratur, nec eandem feruare qualitatẽ præterea potest: at circumfusus aer cum per æstatem mediocriter calidus, uidelicet aquæ illius feruentis cõparatione, nostris obducatur corporibus, quæ statu cœli calidiori referunt, calfit, itaque nos mutuo calfacit. Quod idem linea quoque faciunt uestimenta: frigida enim primum calore nostri corporis obtepesunt, deinde nos mutuo calfaciunt. Ergo cum aer, qui iam calfactus à nobis est, per uentilationem è nostro semoueatur corpore, atque alius non calfactus accedit, merito is sentitur frigidior qui subinde accessit.

112 Cur ulcerum cicatrices quæ in pupilla oculi constiterunt albæ uideantur, cum extra pupillam, parte inquam oculi nigra, cicatrix nulla alba induci possit? Quoniam liquidus ac perlucidus ille spiritus, cui uidendi uis data est, per pupillam tantum permanat: idcirco euenit, ut ubi cicatrix meatus tunicæ corneæ obcæcauit, spiritus ille transire præterea nequeat, itaque coactus cicatricem pro sua copia maiorem in modum illustrando reddere albam potest: & facultas quoque uidendi propterea tollitur, quoniam per cõdensationem ocelli spiritus non emanet.

113 Cur ut paleæ aquam feruare calidam, ita niuem cõtinere integram possint, cum aduersæ sint istæ inter se qualitates? Naturam palearum certa explorataque qualitate uacare censeo: quam ob rem nonnulli paleas apcæas, quasi sequales nominarunt. Cum igitur media, & ut ita dixerim, dubia temperatione constant, qualitatem eorum quibus obductæ sunt, celeriter capiunt: itaque feruare modo calida, modo frigida possunt.

114 Cur ubi per hyemem imber desijt, stellæ illustriores uideantur? Quoniam tam aer superior, quam inferior per agitationem extenuatur, & quasi per imbrem detertus conspectum synceriores corporum cœlestium præstat, & transitum liberior oculis præbet, & amplior: constat hoc argumento eorum corporum quæ aquis demersa puris atque dilucidis, clara & nitida percipiuntur: turbulentis uero & feculentis, aut nullo modo uideri possint, aut obscure & dubie.

115 Cur sæpenumero accidat, ut inter mingendum inhorrescamus? Quoniam bilis acrior cõfluens, & mordens uesicam, totum excitat corpus ad cõsentiendum, protendendumque paulisper suas excernendi uires: horror enim talis excitatio est: quod quidem pueris potissimum accidit, quoniam illa ætas largiore excrementorum copia redundat, propter nimium edendi usum, & uarium.

116 Cur dolores per noctem magis soleant augeri? Quoniam per id tempus animus ociosus est, nullis uidendi, aut audiendi, aut gustandi, aut cuiuslibet sensus negotiis occupatus: tractusque ad exteriora, hac de causa corporis affectiones per sensum tangendi amplius percipit: actiones enim pauce per noctem animales seruan-

tur,

Sequales, qualitas expertes.

spiratio inquam, & cogitatio. Animum uero ductū per actiones ad exteriora, minus corporis affectiones percipere constat, eo quod cum aut lugemus, aut aegrotamus, aut alia qualibet molestia angimur, amicorum praesentia & sermo leuat nostrum malum, & mitigat. Neque uero ignorare debemus naturā suis actionibus minus interdiu fungi solitam, coctione inquam ciborum, materiaram mutatione, sanguificatione, digestionem, munificatione, agglutinatione, assimilatione, caeterisque generis eiusdem: animū autem suas per id tempus exequi potius actiones ad usum mouendi, sentiendi, imaginandi, cogitandi, reminiscendi, & quicquid eiusmodi, contraque per noctem naturam magis, animum minus agere consueuisse.

117 Cur uitra per hyemem, si quid uehementer calidum immittatur, rumpi soleant? Quoniam frigoris multum ex aere ambiente gelido auxerunt. Quoties igitur antequam uitrum tepescimus, aquam feruentem indimus, caliditas contrariam sibi frigiditatem persequitur, tum illa derepente fugiens una cum ipso spiritu distrahit corpus continens uitri, atque dirumpit: foramina quippe corporis uitri, etsi uisum, sensumque nullum patiuntur, tamen non nihil aeris tenuioris contineant naturae ratio exiguit. Sunt qui per nimium rigorem frigoris exiccari, indurarique corpus uitri existiment, quoniam quantum in eo est tenue, uel humoris, uel aeris exprimat, inde & euanescat: itaque ruptioni, fractionique reddere opportunum, cum lignum exaruerit. Hinc enim Hippocratem quoque medicum uenas rumpi a frigido scripsisse affirmant. Ergo si ita est, cum nimius calor amplius uitrum resiccet, quod sicciusculum occuparit, merito id irrumpere potest: si tamen prius quam subeat calor, molliter tepescat, ac moderetur, nullum penitus sentiet detrimentum: quemadmodum athletae cum per lucrandi certamen adituri sunt, oleo sese permulcent, ac reddunt ad flexus, tractusque obedientiores: etenim qui modorum sunt studiosi, antequam ad rem ueniant, promere non nihil consueuerunt, quo spirandi meatus relaxent, & membra emolliant ad uocem eliciendam elegantiore: fit enim ut relaxatis meatibus, rigor facile cum spiritu obeat, & mollior constantia uitri relinquatur, quae cedens calori superuenienti immunis ruptioni omni persistere ualeat. Vitrum autem foramina continere inuisibilia, uel uasorum fictilium argumento probari potest: nam nisi pice intus crustentur, aquam large per aestatem resudant, quam continent. Quinetiam uitrum ipsum per aestatem aqua admissa frigida, resudare per hyemem, si aquam continet feruidam, fumigare uidimus. Et corticem uero mali medici, si uitrum admotum extrinsecus collidas, humor contentus qualitatem corticis recipit, ut possit eundem reddere odorem.

118 Cur pueri, praesertim infantes, in terram non facile, quemadmodum uiri infringantur? Censendum corpora puerorum propter suam mollitiem sic duritiae soli cedere, ut eius uires intentas, rigidumque ictum resoluant, & hebetent, adeo ut parum affici possint. At uiri quoniam duro sunt corpore, soli duritati, aut lapidis cuiuspiam renitentur, itaque amplius ictum intendunt, ut lapis pro sua acriori duritia agere efficacius possit. Hac eadem ratione spongia quoque frangi non potest: uitrum autem & fictile, & aliud quodlibet generis eiusdem cum ceciderit, frangitur. Hinc etiam causam duces, cur uehemens uenti impetus quercum euertat, harundinem illaeram praetereat: quercus enim ut praedura, ualida, ampla, excelsa, uento renititur, itaque facit, ut impetus plenius intendat, atque fortescat: harundo ut mollis, leuis, tenuis, breuis, huc & illuc flatui cedens aduerso uires noxias tuto transmittit & hebetat, hinc & athleta cum suo resistit, atque renititur aduersario, uires sibi contrarias auget, cum aliquantulum cedit, & huc & illuc circum agit magis, resoluit facilius, & prosternit.

119 Cur infantes cum modulos audiant, primum uagitu cessent, deinde dormire incipiant? Quoniam modulandi ratio, quae musica nominatur, essentiae nostri animi indita a natura est, ut etiam caeteras omnes scientias haberi insitas opinio fert,

non aliter quàm in igne calor insitus sit, neq; per doctrinam quicquam acquiri, sed per reminiscentiã, atq; recordationẽ omnia sciri Plato autor est. Igitur quoties animus cõcentum aliquem, modulumq; cõptiorem sentiat, primũ reminiscens ac repetens cogit infantem quiescere, tum permultus in somnum uertit; sic enim intelligendum, ut artes omnes habitu syncero promptoq; in animo insint, quandiu immunis luceat sordibus corporis; demerso autẽ in corpus, pollutoq; omnia obliuioni mandentur, & delitescant.

120 Cur nutrices cum in somnum uelint puerulos uertere, mouere eos consueuerunt? Vt humores delapsi per agitationẽ cerebrum moueant, quod homines ætatis perfectæ nunquam patiuntur.

121 Cur aliqui ex uinolentis gemina uideant? Quoniam musculi oculorum uariẽ humore completi, factiq; proni & languidi, oculos deprauant, uertuntq; alterum sursum, alterũ deorsum; itaq; radij oculorũ non eundem in locum præterea concurrere possunt, sed diuersas partes eiusdẽ corporis adeunt, ut cum radij seorsum mittantur, cõspectum rei geminari necesse sit. Constat hoc etiam eo, quod qui alterum oculum premit, sursumq; impellit, gemina omnia uidet.

122 Cur qui ab ortu naturæ strabones sunt, gemina non cõspiciunt? Quoniam oculos non sursum deorsumq; habent deprauatos, sed dextrorsum, ac sinistrorsum; quod enim oculi suum obtinent situm, id est, directum, radij eundem in locum profluant, atq; identidem referant necesse est.

123 Cur pubescentes adolescentuli uidelicet annum ætatis circiter quartumdecimum uocem reddere asperiores incipiant, quod tragescere à uocis hircinæ asperitate dici solet? Quoniam per id tempus natura parens & gubernatrix humani corporis, magnam, uniuersamq; agit mutationem: argumentum quod fœminarum mammas tum ampliari solitum est, ut lactis idonea sint conceptacula, & sedes quoq; augetur coxarum, ut capax sit fœtus futuri: uirorum pectus & dorsa amplificantur, ut onera sustinere ualeant grauiora; testes item ampliores redduntur, ut semen satis gignant, & teneant; & coles insignem accipit magnitudinem, ut per ampliore meatum genitura expeditius profluat: quinetiam totum corpus hõidem ipsis ampliari solitum sit, quod uel morborũ mutationes, abolitionesq; indicant. Et uocis ergo asperitas, qua de re agimus, per spiritalis membri immutationem tunc euenit. Cum enim arteria aspera dilateretur, accidit ut partim plus, partim minus incrementi proueniat, eiusq; pars interior inæquabili structura ad guttur usq; ascendat. Igitur spiritus cum per eas partes emanet, quasi per itineris inæqualitatem impingat, uocem etiam inæqualem, asperam, & raucam agit: quod idem etiam accidit ijs, quorum arteria destillatione infestante affecta per ductionẽ est; delapso namque humore leuis interior membrana facta inæqualis, exitum etiam spiritus præstat inæqualem. Talis hircorum quoq; arteria est, & guttur, ob nimium humorem; & qui immodice oleo utuntur, illo eodem uitio non carent: qui cum per intentos, frequentesq; clamores raucè proferant, hi deniq; siccitate arteriæ uocem reddunt inæqualem & asperam. At uero gruum arteria, cæterarumq; auium quæ raucè uociferantur, facta est à natura omni ex parte aspera, quoniam ita esset ad id commodior, quod autor illa, & parens omnia spectabat. Post pubẽ uero adulescentes tragescere desinunt, quod iam in plenũ arteria tota sit dilatata, suamq; naturalem æqualitatem receperit.

124 Cur oleum epotum uomitum moueat, & potissimum bilis flauæ? Quia ut leue, & superiorum appetens, cibos ad stomachum inuitat, & effert: quibus stomachus ipse oppressus aggrauatusq; uim excernendi incitat ad euomendum; sed maxime bilem reijcit flauã, quia leuis hæc, & tenuis est, & facilius petens superiora. Oleum uero factum sic esse à natura, ut semper ad locum tendat superiorem, perspicuum est;

Oleum cum uo
miferum.

est: poties en
Cur oleum
sua particula
lapsum quide
Cur ole
quã aut rare
pous constit
menter, ut fir
ditur, itaq; gel
& cinum quo
tenuissimis co
Cur que co
etiam calor h
concreuit: pe
sumit, humo
hum exprimit
bus continet.
Cur sepe
quodlibet te
egrotum un
tium conco
uniuersus in
retheriaca p
coctionem
Quam o
ualeamus
ducta sunt, e
habent obdu
Cur ualde
loca eiusmo
dunt eunde
aerem, aer le
nare necesse
petus elãgu
retur & col
sam resonan
scrutando ei
turi non que
lunæ cursu
lunæ fuisse,
causæ ipsius
litudinibus a
ille, quia que
figurarum in
garit, natura
dineq; per nos
cent quam de
is, qui aquila
Cur aqua n
fundum lapid

est: quoties enim cuiquam miscetur humori, recipit se ad sedem superiorē, & innatat.

125 Cur oleum humidis nullis se permiscere patiat? Quia cum lentū suūq; pertinax sit, in particulas secari indiuiduas, ceterisq; humoribus commisceri nescit; hinc dilapsū quidem in humum, non potest celeriter subire.

126 Cur oleum & aqua, saepe & facile gelu durent: uinum, acetum, garum, aut nunquam aut rarerer cōgelascant? Quoniam oleum nulla exuperat qualitate, sed medio potius constat temperamento: refrigerari ob eam rem citò potest, atq; adeò uehementer, ut stringatur, & cōsistat: aqua quia frigida est, facilius seipsa frigidior red datur, itaq; gelascit. At garum, quia tenue & calidum est, idcirco minus perfriget. & uinum quoq; eadem illa de causa potest resistere. Acetum uero quia partibus tenuissimis constat, incongelabile est.

127 Cur quę contraria sunt qualitate, efficere identidem ualeant? Nam ut frigus, ita etiam calor humorem stringit: aqua enim gelu cogitur, calculus calore in uelica concreuit: per diuersas id effici uires censendum est. Calor enim quia nimium absumit, humorē indurat: gelu quia cogit, cōstipatq; humorē omnem squalidiusculum exprimit: sicut spongia manu compressa, humorem quem suis in foraminibus continet, emittit.

128 Cur saepe contingat, ut frigus ægrotū affligens se remittat, si strepitus, aut aliud quodlibet terrificum per id accidat tempus, quo frigus urget, aut si aquę copia in ægrotum uniuersa iaciatur? Quoniam saepenumero materijs iam per temporis spatium concoctis, attenuatisq; calor naturalis ex cute ad partem corporis interiorē uniuersus irrumpens, materiā morbi digerit & absumit. Quod idem etiam facere theriaca potest, & pars magna generis calidi & sicci, modo opportune post cōcoctionem sumantur.

129 Quam ob causam in speculis, atq; aquis dilucidis nostram speciem conspiciere ualeamus? Quoniam oculorū radij profecti in corpora, quę nobis splendida obducta sunt, refringantur, ac suam repetant sedem: speciem enim nostram iam sibi habent obductam postquam refracti sunt, itaq; illam cōspiciunt.

130 Cur uaste, synceraq; spelunçæ, & loca excelsa, puraq; soleāt resonare? Quoniam loca eiusmodi, ubi aerem ictum, quę uox est, exceperunt, refringunt, nobisq; reddunt eundem aerē quem nos percussimus, afformauimusq; in uocem: uox enim aerem, aer locum ferit: & quo plenius percussus hic percutit, eo uehementius resonare necesse est: loca humida, utpote molliora, illato ictui cedunt, itaq; omnis impetus elāguescit, ut nulla effici possit reciprocatio. Errore igitur uulgius echo reuertetur & colit: errore Pana deum illā arsisse credidit. Pan enim homo doctus causam resonantię primus indagauit, ductusq; auuiditate noscendi, cū aliquandiu in scrutando elaboraret, moleste ferebat, more eorum qui puella quam arserint, potiri non queunt. Ut etiam Endymion, homo cœlestium cursuum studiosus, cum lunę cursus, faciesq; uarias quæreretur, nocteq; uigilaret, interdū dormiret, delicię lunę fuisse, somnoq; dormiuisse inexpugnabili, edoctusq; ab ea ut philosophus causę ipsius solutionem fingitur. Illum etiam pastorem fuisse ferunt, quod in solitudinibus ac excelsis montibus lunę motum specularetur. Citharā uero habuisse, quia quę alta sunt, à uentis magis efflentur, siue quod concentum cœlestium figurarum indagauerit. Quinetiā Prometheus, quod studio rerum cœlestium flagrarit, naturamq; & situm & causam sydereę aquilę indagando elaborarit, libidineq; pernoscendi tabuerit, dum beneficio Herculis hominis doctioris rem didicerit quam desiderauit, fabulam de se præbuit, cruciatibus liberari opera Herculis, qui aquilam iecur lacerantem, exedentemq; amouerat.

131 Cur aqua manens, parūq; alta, iacto in eam lapide orbes agat permultos? Censendum lapidem per sui iactus uehementiā undiq; aquam à se propellere, atque

Pan hō doctus

Endymion

Promethēi sub.

ita orbem agere primum pleniorē: sed cum ad terram usq; lapis deferatur, suaq; mole aquam deinceps secet, dispellatq; merito non unum, sed plures orbis conficere potest. Primum enim aquam per summa feriens dirimit, inde suo continenti delapsu depellendo alium atque alium orbem ducit, idq; tantisper uice agitur successiua, dum lapis stet, atque quiescat. Quod tamen se lapidis contentio paulatim remittit, idcirco orbem posteriorem eo qui proxime antecessit minorem obduci necessē est: quando etiam aqua uariē hunc scilicet in modum lapidis iactu depelli consueuit.

- 132 Cur mulæ parere nequeant? Quoniā ex animalibus constant specie diuersis: mistio enim seminū, quæ tam habitu quàm natura inter se discrepant, aliud quippiam præter uires suorū simplicium conficit, & naturam eorum penitus abolet: quemadmodum albi & nigri mistio, abolitis extremis coloribus alium parit colorem fuscum nominatum, qui neuter extremorum est: igitur habitus genitalis aboletur, & specierumabilitas omnis destruitur, quæ creatrix certi indiuidui est.
- 133 Quamobrem qui surdi ab ortu naturæ sunt, iidem & muti uiuant? Quoniam quæ nunquā audierunt, hæc dari nequeunt. Medicis tamen placet, ut par idem neruorum sit, cuius pars altera ad linguā, altera ad aures usq; porrigatur, atq; ita necessē sit cōmunē accidere affectionē. Verum mutos fieri, qui ex morbo surdescūt, negant. Præterea quod pars altera tantum, quæ scilicet audiendi officio delegata est, suas uires amiserit. Et mutos quoq; eadem ex causa, non etiā surdos reddi affirmant, uidelicet quod alterius nerui linguæ accommodati læsio est.
- 134 Cur pleriq; postquam ieiunarunt, cibo ingesto frigere incipiant? Quoniā usu solito cibi prætermisso bilefcunt, & materiā aggregant acriorem: post enim cibo ingesto membris iam confirmatis, bilis cutem uersus expellitur, itaque fit ut rigor oriatur, cum bilis membra remordeat, excitetq; ad repellendum.
- 135 Cur sues, cum sursum uidere cogantur, sileant? Quoniam genus id animantiū unum semper pronum in terram est, cibi auidum, & rebus gaudens fœdis ac sordidis, idcirco subita mutatione conspectus stupefcit, lucisq; copia percussum uocem emittere nullam potest. Sunt tamen qui asperā huius animalis arteriā comprimere per angustiam uelint, cum in sublime erigitur.
- 136 Cur stercorebus sues gaudeant? Medici rationem reddunt, quod iecur habeāt maximum, quod quidem membrum sedes cupiditatis, siue libidinis est. Aristoteles philosophus aliter docuit: quod enim sues naribus crassis, interceptisq; sunt, idcirco uim hebetem olfaciendi habere, itaq; fœtorem nequire percipere scripserat.
- 137 Cur ulceribus sanescentibus inflammationeq; cessante, prurigo soleat excitari? Quoniam membrum iam corroboratum reliquias materiæ noxiæ, quam ulcus commiserit, expellit: cum enim per cutem illæ digerantur atq; excutiantur, pruriginem pariunt.
- 138 Cur alterius oculi morbus grauior, multoque diuturnior esse, quàm utriusque consueuit? Ratio bifariam reddi potest. Aut enim quia fluxio in alterū tantum oculum tota decumbit: redditur nanque infirmius, quod diuiditur, eoque magis hebetatur, quo sc̄ctum numerosius est: aut quia cum alter integer oculus frequenter se moueat, cogit etiam agrum toties moueri, quod noxium est: quietem enim summum esse remedium membri affecti nouimus.
- 139 Cur homo amplius, & crebrius, & uehementius, quàm cætera animalia soleat sternutare? Quoniam cibo & potione largius, magisq; uariē utitur, & sepe numero ultra satietatem repletur: hinc enim cum cibos satis concoquere nequeat, multum spiritus ob humoris copiam mouet: spiritus uero præ sua tenuitate efferens se ad cerebrum, cogit id crebrò ad se expellendum incitari. Strepitus itaq; mouetur, quoniam per nares meatus denique arctiores spiritus extrudatur uniuersus: quem-

quemadmodū etiam ad partes inferiores spiritus idem euolutus murmur per inte-
stina excitat, & per sedem insigni cum sono excedit: atq; etiā ad superiora enixus,
ructum per stomachū agit, & uocem per guttur, & sonitū, ac tinnitum per aures.

140 Cur defunctorū pili, & unguis augeri aliquandiu soleant? An nō augeri cen-
sendum, sed carne emacerata cōsumptaq; partes imas, quæ ante opertæ latebant,
detegi, atque patere: itaq; fallere, quasi per adiectionem auctum quicquā sit. An,
quod nonnulli uolunt, augeri unguis uel mortuo homine propterea possunt,
quoniam per excrementa, uacantemq; materiam oriantur: mortua autem corpo-
ra in recrementa per cariem resoluuntur, quæ cum per foramina, extremaq; cor-
poris effluant, meritò pilos augent, & unguis.

141 Cur digitis manuum potius quàm pedum nascantur, quæ albugines appella-
tæ sunt, & per puerilem magis quàm per firmam ætatem? Quoniam pituitæ ex-
cremento oriuntur, quæ in pueris potius, ut edacioribus, atque ociosioribus sur-
perat. Vnguibus autem pedum minus propterea hoc accidit uitium, quoniā pe-
des per ambulationem frequentem & agitationem amplius exercentur: itaq; ua-
cantem illam materiam digerunt melius, atque absument.

142 Cur pili pedum nō cum barba, aut capillis, sed lentius canescere soleāt? Eadem
illa reddenda ratio est: pedes enim per continentem, contentioremq; ambulatio-
nem excrementum pituitosum, quod canos efficit, digerunt atque consumunt.
Et pubes quoque serò canescit, quia pars calidior est, & pituitam absumere per
coitum uenereum potest.

143 Cur homini uox atque sermo lente perficiatur, cætera animalium genera aut
statim, aut paulò post uocem suam reddere plenè incipiant? Quoniam uox homi-
num multiplicior & artificiosior est, & doctrinam magis desiderat: bestiarum
simplicior, & naturalis potius est quàm animalis.

144 Cur plurima ex animalibus suas peruibrare caudas soleant, cū notos sibi agno-
scant: & cur leo iratus costas per caudam uerberet, atque etiam taurus? Quoniam
dorsi medullam ad caudam usq; habent porrectam, quæ uim continet animalem,
& motionis autorem: igitur cum animal notum sibi agnoscat, per caudam quasi
per manum ritu hominum excipit, & partem sui corporis mouet quæ agilior &
promptior est. Leonum uero & taurorum anima, ut per iram affici potest cum
natura, sic eandem naturam propterea moueri uehementius cogit, ut etiam homi-
nes sæpe manus, aut aliquam sui corporis partem per iram percutere nouimus.
Cum enim ilico ulcisci animus nequeat, alio quodam modo feruorem suum ex-
tinguit, id est, ictu, aut strepitu, aut alio quolibet generis eiusdem remedio.

145 Quam ob causam hordeum tostum, redactūque in puluerem cicatricibus e-
quorum conspersum, faciat ut pili non albi, sed cæteris unicolores oriantur? Quo-
niam uim discutiendi, purgandiq; obtinens, detergit atque absument excremen-
tum pituitæ, atque materiam omnem uitiosam, quam ulcus per membri infirmit-
tatem collegerat.

146 Cur hominibus pili per cicatrices oriri nequeāt, equis uero queant? Quoniam
cutis hominum spissior est: quod pili indicant ipsi, qui molles, ac tenues sunt: &
cicatrix uero, quod longe quàm cutis spissior foramina omnino adducit, & ex-
cecet. At uero equis laxior cutis est: quod pilis eorum percipitur, qui duri, crassiq;
exeunt, quare cutis foramina claudī ex toto per cicatricem nō possunt. Ergo cum
subiecta, collectaq; excrementa per meatus tenues, qui relictī sunt, exeant, & cō-
crescant, pilos gignunt & augent.

147 Cur hominibus morsis à dipsade, sitiq; ob eam rem intolerabili detentis, the-
riaca, quæ calida & sicca est, sitim epota extinguat, non augeat? Censendum non
sui habitus ratione theriacam sitim posse extinguere, sed auxilio, quod membris

Nota ratiocinans

afferre offensis potest, & suæ penitioris naturæ ratione; constat enim ex pluribus herbis, quæ singulæ membris principalibus subueniunt singulis. Dictamnū enim cordi accommodatur; quippe quod mirifice cor firmet, atq; conseruet. Eupatoriū iecur adiuuat, scolopendrium lienem, petrapium os uentriculi, hyssopus transfuersum septum, atque pulmonem: inula campana renes, ruta laxum intestinum, gentiana cerebrum, seseli uelicam. His omnibus uiperarum carnes miscentur, quæ ui suæ naturæ contra uenenata omnia genera, omnemq; illatam iniuriam auxiliantur. Igitur cum membra omnia prælidium sibi ex theriaca trahant, meritò malum sedatur, quod sitim creat, atque ita extingui sitim congruum est.

ALEXANDRI APHRODISIEI PRO-

BLEMATVM LIBER SECVNDVS, THEO-
doro Gaza interprete.

1. **Q**UAM ob causam qui per arduam febrem infaniunt, ut laxius, sic plenius soleant respirare? Animam per neruos ac musculos fungi suis muneribus certum est. Pectus igitur, totusq; thorax per ea ipsa mouetur media: sed quoniam uires animæ læsæ sunt, deserunt suum officium, nec neruis & musculis ex æquo præterea imperant: itaq; meritò fit ut spiritus intermissione reddatur laxior. Plenius tamen eius gratia rei effunditur, ut cor satis possit refrigerari; uis enim uitalis exurgit, & uim animalem stimulat, interitū planè minitans, nisi suum ad munus redeat, spiritūq; reddat, & trahat. Ergo quod anima exequi assidue propter morbum nequiuit, hoc uires cordis ob sui usus necessitatem amplitudine spirandi compensare consueuerunt.
2. Quam ob causam æstuosos esse necesse sit, quorum pulmo inflammatione laborat? Quoniam eorum pulmo humoris copiam continens, calorem excipit aduentitium: factus enim sic est, ut assidue moueretur: hinc uapores quoq; citantur, qui suam ob leuitatē sese ad sedem cerebri efferunt, qua cōcrescunt, & in naturam suæ originis transeunt. Quod idem etiam in balneis, atq; opertis lebetibus euenire uidemus: uapores enim suum omnem calorem amittunt, reddunturq; ex natura cerebri longe ortu suo frigidiores, atq; ita morbum creare aliquem possunt.
3. Cur tabe hi consumantur quibus gargar penitus abscissum est? Quoniam quandiu gargar tegumentum gutturis extet, aer qui per os trahitur recalescit, & antequam adeat pulmonem, delistit à suo immodico frigore: contra uero illo detractō, aer prius ad pulmonem defertur quàm moderetur, itaque supra modum refrigerat, & sanguinem contentum in conceptaculis indurat, & pulmonem facit tardiozem: quod cum per uim pulmo moueri enitatur, rumpuntur conceptacula sanguinis, quamobrem tabem oriri necesse est. Hic addidisse non ab re forsitan sit, quid gargar, quid columella, quid uua oris significet. Gargar illa carnicula est, quam gutturi pro tegmento natura addidit, nomine ab soni genere indito, ut etiam susurrum, & murmur, & reliqua huiuscemodi nostri maiores nominarunt. Columella uitium gargaris est, cum scilicet in longum per fluxionem adducitur. Et uuam quoque gargar idem per morbum appellare solemus, quoties per inflammationem speciem accipit uuæ acini. Sunt qui fundibulum gargar ipsum appellent, eò quod supra amplius, infra arctius est.
4. Cur hominū malè rubeant, quorum pulmo inflammatione laborat? Quoniam sanguis cum in pulmone ebulliat, uaporē sibi similem emittit: quod enim oritur, similitudinem suæ originis præferat esse necesse perpetuum est. Hic igitur uapor,
cum